

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Večja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istovrstne vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo trisporna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Naši stari. Imajo še mesta v slovenski politiki?

— Ljudska šola in strankarstvo. — Politični pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Raznoterosti. — Socialno gibanje. — Ženski vestnik. Socialna občinska politika. — Gospodarstvo. — Prsveta. — Figaro. — Od uprave k dvakratnemu izdajanju lista na teden.

Podlistek: Beguni z otoka Sahalina.

Naši stari. Imajo še mesta v slovenski politiki?

Desetletja so trpele stare patriarhalne razmere v našem političnem življenju. Prvaki so bili „očetje svojega naroda“, ljudstvo njih „otroci“. Tako razmerje je vladalo ves čas. Voditelji so delali, kar se je njim ljubilo; ukrenili, kar je bilo v njih hasek in dobiček. „Otrokom“ pa so prirejali šumne veselice, kadar so sami postali presiti svojih užitkov. Prvaki so se veselili takega sladkega, mirnega življenja; posamezni redki so stiskali pesti: oboji so mislili, da tega noče biti konec.

Ali kar naenkrat je završelo po celem Slovenskem. Nezadovoljnost nad starimi je rodila mlade. Kar je bilo pod starimi razmerami dobro in lepo, je postalo danes grdo; kar so včeraj oboževali, leži danes med staro šaro. In vendar ne, da bi kdo tožil o minljivosti vsega posvetnega?! Vsaka čednost ima svoje pogoje in svoje meje, in nihče ne more zahtevati, da bi veljala čednost ob vsakem času in v vsakem kraju kot čednost. Ako pomislijo naši stari to, potem jim gotovo vzdihni nad minulim ne povzročajo prevelike tuge. Saj je dejala tudi slovita George Sand: Chacun a les défauts des ses vertus (vsakdo ima gotove hibe na svojih čednostih). Velik pesimizem leži sicer v teh be-

sedah: tudi mi mladi postanemo nekoč stari. Preko in mimo nas se vsuje nov zarod: tudi mi morda ne razumemo njega, on ne nas.

Prav kakor je danes s starimi. Dasi se zdi, kakor da so se že starci rodili, vendar so bili i oni nekoč mladi. Šla je mladina čez drn in strn za radikalnim dr. Tavčarjem proti staremu Bleiweisu. Beseda radikalen je vlekla tedaj kakor danes in bo na svojem čaru le počasi izgubljala: z rastočo kulturo. Samo da so se razmere od tedaj še poslabšale. Dobili smo Slovenci očeta Bleiweisa v drugi izdaji in pred njim so padali na kolena nekdanji radikali! Sam dr. Tavčar se mu je spoštljivo klanjal. Škoda zanj. Namreč za dr. Tavčarja. V drugačni družini bi vtegnilo postati z njim morda kaj več, gotovo pa nekaj drugega. Kot učenec romantične šole je zagrabil samo za meč, ostala dva njena znaka je puščal v nemar.

A kmalu mu je omahnila desnica in padel mu je meč iz rok. V trenutni zablodi ga zgrabi včasih kvečem proti lastnim pristašem! Nasprotna stranka triumfira, hiti od zmage do zmage. Nešteta ustna in pismena sporočila, ki jih je prejemal od svojih somišljenikov, ki so ga opominjali, kaj dela, je prezrl in jih vrgel v koš. Trgovci, obrtniki, kmetje, zasebniki, uradniki, učitelji — nikogar ni poslušal. Za tiste, ki se mu niso brezpogojno pokorili, je imel samo en argument, ki sicer ni držal, a je veljal njemu kot višek modrosti: smrkovec. Koliko zdravnikov in drugih izmed razumnosti ni doletelo to izvanredno čudno odlikovanje slovenskega največjega politika. Kakor si je zatirala nekoč verska sekta šekerjev svoj fizični, spolski nagon, tako so morali zatirati mladi pred njim svoj psihični, umstveni nagon do resničnega dela za ljudstvo. Kakšna usoda jih je doletela, smo čuli pravkar.

Tu smo morali skrbeti za čoln, da preveslamo reko Amur.

Posvetovali smo se in ugibali, kje dobimo čoln. Vprašamo Burana, kaj naj storimo. Ali on je bil kakor izpremenjen: mótno so gledale njegove oči, bil je utrujen in slab. Svetovati nam ni znal ničesar.

„Samo pri domačinih dobimo lahko čolne“, je dejal.

Kje pa so ti domačini, kod pelje pot k njim in kaj naj storimo, da nam prepuste en čoln, tega ni vedel povedati.

Tu se odločimo, Volodja, Makarov in jaz: „Počakajte nas vi drugi tu, mi trije pa hočemo ob reki navzgor. Morda vendar zadenemo na katerega izmed domačinov in se nam posreči na kak način dobiti od njih eden ali več čolnov. Vi pa pazite. Vsaj upajmo, da ni v bližini nikjer vojakov.“

Res se napotimo mi naprej. Gremo ob bregu, zadenemo na veliko pečino in ko zlezemo na njo, zagledamo ne daleč proč moža, ki je popravljaj vrvi. Sam Bog ga nam je poslal, našega „Orkuna.“

„Kaj pa je to ‚Orkun‘? Ime?“

„Kdo ve? Morda se mu je res tako reklo; verjetneje pa se mi zdi, da imenujejo domačini

Drugače je bilo seveda s tistimi, ki so jih slučajno vezale sorodniške ali drugačne vezi na prvaško kliko. Dobili so mastne službe. Največji duševni reveži in lenuhi so skočili kar v majorski činovni razred, dočim se mora vsak drug smrtnik, ki napravi poleg tega še visokošolske študije, težko pehati, preden pride tekom petnajstih ali dvajsetih letih tja, kjer so prvaški mladeniči pričeli. Kako žalostno, da more biti to resnica, kako sramotno za one, ki goje tak brezvestni nepotizem!

Vzgledu kranjskih voditeljev so sledili naši obmejni. Najhujše se kaže to posnemanje na Štajerskem. Samo ta razloček je, da ti niso mogli imeti nobene zveze z Nemci v svojem deželnem zboru in vsled tega tudi niso mogli delati tako absolutno, kakor njih kranjski tovariši.

Prvakov grehi pa so se tekom časa nakupičili, da kriče danes do neba. Dolgo let so vladali, danes umirajo na lastni gnjilosti.

Vojaku, ki stoji v bojni vrsti, a je pre slab, da se brani proti premoči sovražnika, pridemo radi na pomoč. Naše krvi je, in če tudi žrtvujemo zanj svoje življenje. Ljudjem pa, iz naših prvaških vrst, ki so skrbeli vedno le za svojo korist in sleparili narod, ker so govorili, da delajo zanj; kričali, da so svobodomislec, ker so razgrinjali pred svetom chronique scandaleuse vaških farovžev; suvali ljudstvo od sebe proč, ker so mislili, da stoje tako neprimerno visoko nad narodom; poznali v politiki samo osebnosti, žalitve, sramotitve, izmišljotine, natolcevanja, obrekovanja itd.; ljudem, ki so poznali samo besede in zopet prazne besede, svojo korist a nikdar ne dela za ljudstvo; ki sami niso vedeli, kaj je njih cilj in so vsled tega danes v svojih utripajih; ki izdihnejo prej ali slej vsled lastne praznote — — takim ljudem pride kdo

svoje glavarje Orkune. Počasi in oprezno se mu bližamo, da bi se nas ne prestrašil in ne zbežal; šele ko pridemo blizu, napravimo nekaj brzih velikih korakov. Ko nas zagleda, kaže na se in nam kliče „Orkun!“ Nismo ga razumeli in skušali smo mu z znamenjem pokazati, kaj bi radi. Volodja je risal s palico v pesek podobno čolna; to naj bi pomenilo, kaj bi radi. Mož je nekaj časa premišljal, pa takoj razumel, za kaj se gre: pokimal je z glavo in nam delal s prsti posebna znamenja. Zdaj je pokazal dva prsta, zdaj pet, zdaj deset. Dolgo nismo uganili, kaj hoče s tem. Slednjič pravi Makarov: „Bratje, vedeti hoče, koliko nas je, da ve, kakšen čoln nam je treba.“

„Res!“ pravimo mi in kažemo neznanemu domačinu, da nas je dvanajst. Takoj nas je razumel.

Potem je hotel, da ga vedemo pred svoje tovariše. Omahovali smo nekaj časa, vendar ni drugega preostajalo. Kaj smo hoteli, saj peš nismo mogli po morju. Vzeli smo ga torej s seboj. Naši so nekaj časa mrmrali: „Zakaj ste ga pripeljali sem? Da izdajamo naše skrivališče?“ Stvar pa se ni dala v resnici drugače napraviti: „Molčite, treba je bilo tako!“ jih zavrnejo mi trije. On pa je šel brez strahu

Beguni iz otoka Sahalina.

Sibirski povest. Spisal Vladimir Karalenko. (Dalje)

7.

Vasiljev obraz je bil še vedno počemerjen. Zdelo se je, kakor da je pozabil na svojo povest ali pa da noče nadaljevati. Domislil sem ga, da čakam na nadaljevanje.

„Kaj naj še pripovedujem“, je zagodrnjal. „Saj res ne vem... Hude ure smo prestali!... Ker sem pričel, naj povem še konec...“

Tako smo hodili dvanajst dni neprenehoma in še vedno nismo prišli do konec otoka, če prav bi morali biti tu že osmega dne. In vse vsled tega, ker smo morali vedno paziti, da ne zaidemo v nesrečo, ker nismo imeli nobenega pravega vodnika. Mesto da smo šli ob obrežni ravnini, smo se morali skrivati po gozdovih in gorah, dolinah in močvirjih. Tudi z našo hrano je bilo že pri koncu, ker smo se pripravili samo za dvanajst dni. Pričeli smo tedaj štediti z jestvinami in vsakdo je moral pač za se skrbeti, kakor je znal; saj je bilo jagod dosti po gozdu. Naposled dospemo do morskega zaliva Liman. Voda v njem je slana, le tu in tam, kadar prinese poseben tok vodo iz reke Amur, je pitna.

na pomoč? Onesnažil bi si suknjo, kdor bi se pomešal v njih družbo.

Vodili so narod, da so pri tem ostareli, ali ničesar niso vstvarili med tem, razen nekaj dobrozavarovanih in mastne dohodke nosečih pozicij. Ravnali so se po starem načelu starokopitne vlade: divide et impera (razdeli in vlada) in po tem načelu so si razdelili Slovensko na province, kjer se je redil vsakdo ob svojem kosu. Narodu niso izvojevali nobenih pravic. Pomanjkanje vsake strankarske literature kaže, da jim politika sploh ni resna stvar. Torej šport: da so se mogli oni kratkočasiti, smo zabili Slovenci toliko let, smo zaostali za najmanj trideset let nazaj! Z mirno vestjo so gledali naši prvaki, kako smo odvisni na vseh koncih in krajih od tujcev. Tlačila nas je vlada in kjer je ostalo še kaj prostora, tam je pritisnil priseljeni tujec. Obema pa so pomagali naši prvaki: hodili so roko v roki z vlado, z Nemci pa so sklepali zveze!

Ali vzlic vsej zaslepljenosti in gluhosti za resnično in pravo imajo tudi naši prvaki oči in ušesa. Sami so spoznali in povedali, da tako ne more več naprej in da sami ne poznajo druge poti. In postavil se je dr. Tavčar k veži svoje hiše.

Kako žalostnega utisa ne napravi pogled na tako krepkega in velikega moža, ki zdaj tako milo prosí, naj mu svetuje kdo mimogredočih lek, ki podaljša prvakom življenje. Samo nekaj trenutkov, še imamo nekaj svojih, ki bi jih radi spravili pod streho, potem... če že mora biti... potem, naj bo v božjem imenu! Morda dr. Tavčar za svojo osebo ne misli tako. Morda mu je samo misel, da se je vse na pesek sezidano razsulo, neprijetna in želi si sladke halucinacije, da vendar še ne umrje, kar je živelo toliko let: njim v korist, veselje in ponos, nam na škodo, žalost in sramoto. Morda je res kdaj poln hrepenenja sanjal mož, za katerega je bilo nekoč vsako napredno srce na Slovenskem, o veliki svobodni domovini Slovencev, ali prišla je zdaj tista poslednja ura, ko je postal glasnejši klic kot kdaj prej: Spoznaj resnico na sebi, spoznaj samega sebe v resnici: in glej! v svoje veliko začudenje spoznaš v tem trenutku vso to dolgo, zaman iskano, s hrepenjem pričakovano domovino v kraju in času, ki Te obdaja prav tedaj: nebo se dotika tam zemlje. S Heinejem naj zakliče dr. Tavčar: Laßt mich nicht ein alter Polterer werden, der aus Neid die jüngeren Geister anklafft. (Ne dajte, da postanem star razsajač, ki bevška iz zavisti nad mlajšimi duhovi.) Čemu prosjačiti pri tujih ljudeh misli in programov, čemu se dičiti s tujim perjem, ali mora stati dr. Tavčar v prvi vrsti? V tem trenutku, ko obžaluje Ivan Hribar, da načeluje liberalnemu odboru; v trenutku, ko sta sklenila oba, da ne nastopita več kot kandidata ne pri državno-, ne pri deželno-

med nami sem in tja in tipal naše plašče. Damo mu vsak po enega, kakor smo jih vzeli v ta namen že več s seboj. Vzame jih, vrže čez ramo in odide. Mi mu sledimo. Kmalu stojimo blizu vasi njegovih rojakov.

„Kaj zdaj?“ so se obotavljali naši. „Šel je v vas in skliče svoje ljudi.“

„Kaj nam more s tem?“ odvrnemo mi. „Celo selo šteje čvetero kolib, koliko pa more biti tu ljudi? Nas pa je dvanajst, ki imamo pol vatla dolge nože s seboj... In kje naj vzamejo ti ljudje, ki se žive samo od rib, tisto moč, ki jo imamo mi Rusi, ki vživamo samo meso? Kaj nam torej morejo?“

Vendar moram priznati, da je bilo tudi meni čudno pri srečanju. Prišli smo že do konec otoka, ali pa pridemo tudi na ono stran, kjer se izliva veliki Amur, tja, kjer se svetlika obrežje kot nejasna vijoličasta pot na obzorju. Kako sem zavidal tedaj ptice za njih peroti!

Čakamo tako nekaj časa, ko se vsuje proti nam cela četa domačinov pod vodstvom Orkuna. Vsak je imel v svoji roki dolgo sulico. „Poglejte“, pravijo naši, „zdaj gredo nad nas. Živi se jim ne udamo. Če pade kdo v boju, je pač tako njegova usoda. Držimo se, dokler gre,

zborskih volitvah, poskuša vendar še dr. Tavčar zadnje injekcije!

Zgodovina pozna velikega vojskovodjo, ki je premagan v bitki zapustil svoje mesto in stopil v armado kot navadni prostak. Dr. Tavčar ni duševno tako visoko stoječ, je prešibka individualnost, da bi sledil temu vzgledu? In ako se izkaže ta skromni prostak vreden zaupanja sobojevnikov: armada sama ga dvigne višje. In kaj ima dr. Tavčar rajši: da se opira na pozicije svojih prvakov, ali da ga ljudstvo samo izvoli, da koraka v sprednjih, morda kdaj zopet v prvih vrstah? To bi bila poteza, pred katero bi morali dobiti spoštovanje tudi njegovi nasprotniki.

Početju prvakov se je uprlo torej danes vse. Od povsodi prihajajo glasovi. Iz obmejnih kakor osrednjih krajev. Mrtvilo med kranjskimi liberalci je že samo tako veliko, da nimajo življenja niti oni več. Kako torej mogoče, da bi se ogreval kdo za njih besede, sledil njih klicu, izpolnil želje tistih, ki so sami oveneli in se posušili na lastni praznoti! Odkod naj se vzame iskrenost, kjer ni ognja; odkod navdušenje, kjer ni življenja? O staruha, bezsmertna kak glupost!

Dr. Tavčar in z njim vsi drugi morajo uvideti, da se njih ideal, o katerem sanjajo še zdaj, ne da vresničiti. Kdo vruga gre za njimi? Vsi njih klici odmevajo otlo in brezizrazno prihajajo nazaj: nikamor niso segli, nikogar ganili.

Pri tem pa se zgodi nekaj: moč klerikalizma raste od dne do dne bolj. Preplul je že veliki tok kranjsko mejo in poplaval prav v zadnji dobi Štajersko. Raste na Primorskem, gospoduje na Koroškem. Čim je izvedena volilna reforma, padejo skoro brezizjemno vsi mandati v klerikalne roke. Tudi v deželnih zborih. Neusmiljeno bo vihtel klerikalizem svoj bič nad tistimi kmeti, delavci, uradniki in učitelji, ki se mu ne pokore brezpogojno. Proti temu nastopijo mladi. Tu je njih boj: pojde se za življenje.

Naši stari mislijo, da so zaigrali blagodejen preludij k temu boju, v resnici pa so nam boj otežkočili. Z delom je pričetni popolnoma iznova; v kolikor je svobodna misel vsled početja liberalcev na Kranjskem oskrunjena, v toliko je boj otežkočen. Vendar najde v tej četi mladih, ki se pojavi gotovo čim prej na pozorišču, da poseže v politično življenje na Slovenskem dejanski, vsak res napreden duh svoje mesto. Dolžnost je tistih, ki sestavljajo program, da ne zapro nikomur poti, ki mu je v resnici mar napredek in svoboda slovenskega naroda, in dolžnost je tistih, ki so svoj bankebot pripoznali javno in v svojem srcu, da se po tem ravnaajo.

drug naj podpira drugega. Bliže bratje, stojmo trdno!”

Naše sumničenje domačinov pa je bilo neutemeljeno. Ko je videl Orkun, da jim ne zapramo, je vzel svojim sulice in jih dal enemu svojih, da jih je držal. Tako smo se prepričali, da nam nočejo nič hudega in sledili smo jim do brega, kjer so imeli skrite svoje čolne. Tam potegnejo dva v vodo. Enega večjega za osem mož in enega manjšega za štiri.

Dobili smo zdaj sicer čolne ali na ono stran vendar nismo mogli. Veter se je obrnil ravno proti nam in morje je bilo tako razburkano, da bi naši majhni čolni ne mogli kljubovati takim valovom.

Prisiljeni smo bili, ostati tu še dva dni. Naša zaloga nam je pošla že vsa in jedli smo same jagode, ki nam jih je dal Orkun. Dober, pošten mož je bil! Bog mu poplačaj! Kolikokrat se ne spomnim nanj!

Dan se je bližal svojemu koncu in še vedno smo čepeli na otoku. Kako nam je presedalo, ne morem dovolj povedati. Minula je noč, nastopil tretji dan in še vedno isti nasprotni veter. In ona stran, po kateri smo hrepeneli, nas je vabila, ko je padla megla in se je jasno videlo daljno obrežje, vedno močnejše.

Ljudska šola in strankarstvo.

Prvo in najvažnejše vprašanje o vzgoji kakega naroda je vprašanje ljudske šole. Cesar niso znali včasih niti cesarji ne kralji, zna danes vsak šolar. Šola nam je odprla pot v svet, dala nam je podlago za vse naše bodoče življenje. Seznanani nas z umetnostjo pisanja in branja, da se učimo potem iz knjig vsega, kar rabimo za svoje delo. Kako bi bilo mogoče narod probuditi, kako mu svetovati, kako ga opominjati, kadar ga zlorabljuje razni politični voditelji, ako bi ne poznal črk? Ne bi mogel brati niti knjig niti časopisov; ne mogel bi biti deležen obče-koristnih pridobitev na tem ali onem polju, ker bi minula prej leta in leta, preden bi prodrila taka vest do njegovih ušes. Tako pa, kar se zgodi danes, kar se je posrečilo temu ali onemu bistroumnemu iznajditelju — jutri že ponese brzovest o tem po celem svetu, pišejo o tem časniki, in človek, vešč branju, čita o tem in porabi stvar v svoj prid.

Šola privede človeka v povsem drug svet. Kot otrok sedmih let se vsedemo prvič na šolsko klop. Utis in vpliv teh let je mnogokrat odločilen za vse naše kasnejše življenje. Zlasti kmetski otroci dobe v šoli svojo prvo vzgojo.

Naravno je, da se je vedno pojavila kaka politična struja, ki je hotela porabiti šolo in njeni vpliv na vzgojo ljudstva v svoje sebične namene. Po mnenju teh naj ne bo šola le vzgojevalni zavod, na katerega nima nobena politika svojega vpliva; ki nima druge naloge, kakor seznanjati človeka s pridobitvami vede in znanja človeškega duha, ampak naj se poniža do orodja, ki služi v strankarske namene.

Taka stranka, ki hoče spraviti šolo v svojo odvisnost, je zlasti ona, ki jo vodi duhovščina in ki ima namen spraviti ne samo šolo, ampak sploh ves svet v svojo odvisnost. H kakšni veroizpovedi pripada ta duhovščina, je vseeno, kajti tako katoliška kakor protestantska stremi po hierarhiji, po nadvladi, če tudi se ne da tajiti, da se je protestantstvo že v mnogem prilagodilo zahtevam in razmeram časa in da v obče ni več tako nazadnjaško, kakor je naš klerikalizem, o katerem veljajo še danes Bismarkove besede: „Katoliški duhovnik je od tistega trenutka, ko postane duhovnik, v papežev regiment uvrščeni oficir“.

Klerikalizem je spoznal že davno, če si pridobi šolstvo in preustroji njega pouk po svojih potrebah, da se s tem tako globoko vkorenini v ljudstvu, da ni več moči izruvat te škodljive ljulike. Zato se poganja kakor le more, da si zagotovi šole, iz katerih je odpraviti potem ves pouk, ki odpira ljudstvu oči in ki utegne privedi človeka do samostojnosti. Ničesar se namreč ne boji klerikalizem bolj, kakor slednjega. On je vsaki neodvisnosti smerten sovražnik, ker ta tako vrlo nasprotuje njegovi

Ure in ure je sedel stari Buran na skali, oči uprte v oni breg tam daleč in ni se ganil z mesta. Ni se premaknil in ni je odtrgal jagode; iz usmiljenja in sočutja smo mu jih prinašali mi, da se je malo posvežil. — Srce klataža in večnega potovalca se je vzbudilo v prsih starca! Morda je tudi slutil svojo bližnjo smrt...

Slednjič nismo več zdržali. Sklenili smo, da se vsedemo v prihodnji noči v čolne in naj se zgodi karkoli. Po dnevu nismo smeli, ker bi nas lahko zapazili s kakega kordona; po noči je bilo manj nevarno. Slednjič nas lahko čuva Bog in nas varuje pred potopom. Še vedno je razburkal veter valove in jih metal ob breg; bela pena je pokrivala morje kakor daleč je neslo oko...

„Počivajmo zdaj, tovariši!“ svetujem jaz. „Mesec se dvigne šele ob polnoči; potem gremo na pot. Kasneje se ne bo reklo več počivati, ampak zbrati vse svoje moči.“

Res so me ubogali. Poiskali smo si ugodno ležišče ob visoki skali na obrežju; od spodaj nas ni bilo mogoče zapaziti, ker nas je drevje zakrivalo. Samo Buran se ni ulegel, ampak vedno zrl v isti smeri proti zapadu. Komaj se je jelo solnce nagibati, ko ležemo k počitku in

težnji — spraviti vse človeštvo v svojo odvisnost.

Kakor nekdanj graščak, kakor danes grofje in baroni, tako tudi klerikalizem ne pripoznava enakosti vseh stanov. Njemu je posvetni stan veliko manj vreden, kakor duhovniški, posvetna šola nima v njegovih očeh nobene veljave, nobene pravice do obstoja, pač pa samo tista, ki vzgaja ljudstvo za cerkvene težnje, za klerikalizem. Klerikalizmu je tudi posvetni učitelj nekaj manj vrednega kakor duhovnik-učitelj. To se ne vidi samo na Bavarskem, ampak sploh v vsaki državi in deželi, kjer je klerikalni duh vladar: posvetne učitelje, in če tudi so ti še tako pobožni in klerikalni, vendar jih izpodrine povsodi druga moč, ki naj je boljša in zanesljivejša!

Kakor je očitno, da je naloga cerkve, seznanjati človeštvo z verskimi vprašanji; kakor je jasno, da ne sme imeti v versko delo nobena politika svojega vpliva, kakor se je bojevati za neodvisnost cerkve, tako se je bojevati tudi za neodvisnost šole, ki ni ustanovljena vsled tega, da poučuje človeka v verskih resnicah — temu namenu služi cerkev — ampak da ga poučuje o stvareh, ki jih rabi za posvetno življenje: branje, pisanje, računstvo, zemljepis, zgodovina, naravoslovje itd. Seveda vodi to do samostojnosti in neodvisnosti posameznikov, ki se ne dajo več zlorabljati, ki jim ni mogoče obesiti vsake poljubne stvari na nos, ker človek lahko čita in na podlagi širšega znanja tudi lahko spozna, kako je stvar v resnici, kdo ga zapeljuje in kdo je njegov krivi prorok, in tudi: kdo je njegov pravi prijatelj.

Teža klerikalnega vpliva v šoli so se razne države že otesle. Pred mnogo časa Združene Države Severoamerikanske in pred ne dolgo Francija. Odkar je podlegla pri zadnjih volitvah na Angleškem konservativna, nazadnjaška stranka, se pripravljala tudi tam nov šolski zakon, o katerem že razpravlja zbornica. V Avstriji je boj proti tujemu vplivu na šole šele v svojih prvih pričetkih, ali že odpor klerikalcev in brezprimerno preganjanje, zaničevanje in hujskanje proti takozvanim „prostim šolam“ kaže, kako hudo se boje prizadeti takega gibanja in kako v živo so zadeti. Agitira se proti prosti šoli s sredstvi, ki presegajo vsako mejo in se stori vse, samo da ljudstvo ne zve resnice: da niso te šole nič drugega, kakor od političnih strank neodvisni zavodi, kjer se uče otroci tega, kar potrebujejo za posvetno življenje, prepuste cerkvi, da skrbi za versko vzgojo.

Ali prav zato se je čuditi tembolj, ker so se otesle že vse napredne države — Avstrije seveda ne prištevamo vmes — tujega vpliva v šoli, da je sprejela zdaj Prusija šolski zakon, ki ni drugega, kakor izročitev učiteljev in pouka na milost in nemilost volji hierarhije, ki je v tej deželi slučajno protestantska. Dosedaj so

do večera je bilo še dolgo. Prekrižal sem se, poslušal nekaj časa, kako je stokala zemlja in kako je ječalo drevje v gozdu pod prigibanjem vetra, naposled sem zaspal.

Nismo slutili preteče nevarnosti.

Na poluglasni Buranovi klici me vzbude. Zdrnil sem se in ozrl okoli sebe: Buran je stal tik nad menoj na visoki skali. Divje je zrl v grmičevje rekoč: „Vstanite, že so prišli, da nas odvedejo nazaj.“ Pogledal sem v grmovje: vojaki!...

Prvi, ki nam je bil najbližji, je pomeril na nas, drugi je drl naravnost proti nam in s hriba doli je stopalo še troje mož, oboroženih s puškami. Z glasnim klicem zbudim vse svoje tovariše. V trenutku smo bili vsi na nogah. Komaj je sprožil prvi vojak, že smo stali pred njim.

Tu je nehal s pripovedovanjem. Poznala se mu je notranja razburjenost. Globoko na prsi mu je klonila glava. V koči se je temnilo, ker sva pozabila nalagati na ogenj.

„Čemu neki pripovedujem vse to!“ je dejal z naglasom, ki je zvenel kakor prošnja.

„Nič ni za to, samo končajte, prosim! Kaj se je zgodilo potem?“

„Potem... No, njih je bilo šest, nas dvanajst. Hoteli so nas presenetiti v spanju, a mi

imele tu občine pravico, izbrati si učitelja, ki je njim dopadel in ki so si ga same želele. Zdaj pa je dobila to pravico oblast, ki je v tej deželi v roki in v odvisnosti od protestantske duhovščine. Učitelj je postal tako sluga protestantske cerkve in sv. birokracije. Mehanično bo moral izvrševati, kar mu bo ukazano od zgoraj, proti lastnemu prepričanju — z ozirom na svojo ženo in otroke! Ali je to v prid šolstvu, odgovori lahko vsak: ali saj ravno to si žele prizadeti krogi! Davkoplačevalcem so naloženi novi šolski davki, ne v prid zboljšanju učiteljskih plač, ampak za nastavljanje novih duhovniških moči!

Že leta 1892. je predložil tedanji kancelar Caprivi in naučni minister Zedlitz tako predlogo, po kateri bi prišla šola v odvisnost od duhovščine in njenih strank, ali sam cesar se je uprl v kronske svetnike dne 18. marca i. l. takemu načrtu, opozoruje na javno mnenje, ki je bilo proti tej nameri. Minister Zedlitz je odstopil, in danes po preteku štirinajstih let je prišel drugi minister Studt z istim predlogom. Našel ni nikjer odpora, kjer so glasovali tudi narodni liberalci — ki so leta 1892. tako kričali in razburili vso javnost, da je šla za njimi — za take šole, ker — ker upajo, da bodo kot strogo verske in v protestantskem duhu utegnile izpodrinuti katoliški element, ki se je naselil že tudi v Prusiji po nekod zelo močno. Torej prijatelji svobode, nemški liberalci so ponižali šolo do orožja proti drugi veri! Kako jasna je potreba po neodvisnosti šole. Šole zaradi pouka, zaradi šole, in ne zaradi strank ali veroizpovedi. Stranke naj delajo s časopisjem in shodi, razne veroizpovedi v svojih hramih, šole pa morajo biti tista tla, kjer ima sedež samo veda, svobodna in neodvisna, kakor bi moral biti vsak mož in narod.

V neposredni neločljivi zvezi z ljudsko šolo je tisti duh, ki oživi mrtve stene in mrtve črke: učitelj. Šola brez njega je kakor pod zemljo zakopana bogata ruda. Svojo vrednost dobi šole tedaj, čim je na njej naše delo. Zato se tudi tiste stranke, ki bi si rade pridobile vpliv na šolo, ne prizadevajo nič drugega bolj, kakor spraviti učitelja v svojo odvisnost, ker vedo dobro, da ž njim raste in pada ljudska šola. Klerikalizem se vsled tega zelo boji, da bi dobil učitelj pri ljudstvu veliko zaupanje, zato skrbi pravočasno, da mu zmanjša ugled kolikor more. Več ali manj previdno, očitno ali nečitno, naravnost ali v podobah povedo ljudstvu, da ni učiteljski stan enakovreden duhovniškemu, da je njih stan višji kakor drugi. Prezirljivo govorijo o učiteljih, in skrbe, da se vidi to tudi na zunaj: v dejanjih. Učitelj, ki ima po največkrat ženo in otroke, poseduje v naših vaseh s šolskimi sobami vred manjše posestvo kakor ne-oženjeni župnik, ki je sam, nima žene ne otrok! Učitelj, ki dela mnogo več na dan, ima, dasi

jim nismo dali časa niti da se zberejo... Imeli smo dolge nože... Komaj po en strel so oddali, in še te v naglici: zato so zgrešili. Zatekli so se po hribu navzdol. Obstati niso več mogli in spodaj smo jih čakali mi...“

„Res“, je dejal sočutno in vzdignil svoje oči proti meni, „niti v bran se niso mogli več postaviti. Braniti so se hoteli s svojimi bajonetami, ali mi smo se vrgli na nje kakor razdivjane zveri...“

Eden vojakov sune proti meni z nasajenim bodalom, pa me je samo lahko oprasnil po roki, spodtaknem se, padem — on na me. Nanj se vrže Makarov... Tu čutim, da se mi pocurlja po obrazu nekaj toplega: jaz in Makarov vstaneva, vojak ne več...“

Skočim na noge in se ozrem naokrog: dva naših sta zlezla na pečino — spredaj je stal Saltanov, poveljnik kordona. Daleč na okrog je bil znan. Vsi so se ga bali, celo domačini. Koliko našim ni odbila pod njegovo roko zadnja ura... Zdaj naj se usoda obrne — bil je izgubljen.

Med nami beguni sta se nahajala tudi dva Čerkeza, pogumna, prekanjena in gibčna kakor mačka. Eden njiju se vrže proti Saltanovu. Sredi skale sta zadela drug tik drugega. Saltanov sproži iz samokresa, Čerkez se pripogne in oba

mora skrbeti za svojo rodbino, vedno manj plače kakor župnik, ki ima skrbeti samo za-se! Učitelj hodi zašit in uborno napravljen na okrog, naročen je kvečem na kak tednik in si preganja dolg čas s čitanjem Vrtecev in Mladinske knjižnice: župnik pa v lepi črni suknji, rejen, da ga je veselje gledati, razne liste dobiva, ima mnogokrat lastno vprego, dobiva drage knjige itd.

Tako skrbi klerikalna stranka na vse načine, da manjša vrednost šole v očeh ljudstva, ker ne more priti šolstvu blizu po drugi poti. Liberalizem, naš slovenski in kakor smo videli prav zdaj na Nemškem, pa sploh ali smisla nima za neodvisnost šolstva ali pa hoče izigravati i on šolo v razne politične namene. Da bi se resnično zavzel za ljudsko šolsko vprašanje, o tem ne moremo niti govoriti.

In ni samo v prid šolstvu, ampak tudi našemu narodu, ako zakličemo in tudi izvedemo klic: od šole stranke proč! Učiteljstvu pomagati na neodvisne noge, boljše kakor je mogel doslej; z zboljšanjem plač mu dati priliko, da se na podlagi znanja, ki ga je prinesel iz učiteljskega, s samoizobrazbo popolnjuje: to bi morala biti težnja ne samo učiteljev, ampak vsega slovenskega mladega razumništva, ki pravi, da se bojuje proti vsemu, kar vklepa duh narodov in posameznikov. Prvi korak je storjen s tem, če stopi to mlado razumništvo do slovenskega učiteljstva po vseh naših pokrajinah in hodi z njim ramo ob rami v boju za osvoboditev našega naroda. Posledica tega boja mora biti vrnitev šole učitelju t. j. oni vzgoji, ki so jo učili slavni pedagogi Pestalozzi, Rousseau, Herbart, Komensky, Diesterweg i. t. d. Šolo šoli!

Politični pregled.

Dr. Tavčar in volilna reforma.

Znano je, da ni bil dr. Tavčar prijatelj splošne in enake volilne pravice. Nekega uradnika pri kranjskem deželnem zboru je spravil celo v disciplinarno preiskavo, ker se je vdeležil demonstracijskega obhoda v Ljubljani v prid volilni reformi! Toda nekaj tednov potem je demonstriral dr. Tavčar sam na shodu v Novem Mestu za splošno in enako volilno pravico. Že so prerokovali tedaj nekateri, da je pričel razumevati dr. Tavčar tiste besede na novomeškem shodu iz prepričanja. Pokazalo pa se je, kako bridko so se motili tisti, ki so prerokovali njegovo „pomlajenje“ in tisti, ki so tem verovali. Zadnji nastop dr. Tavčarjev v poslanski zbornici je namreč pokazal, da je on danes prav tak nasprotnik volilne reforme, kakor lani ali pred dvajsetimi leti. In celo več: osmelil se je trditi, da slovenski narod sploh ne oče splošne in enake volilne pravice. Sve-

sta ležala v hipu na tleh. Drugi Čerkez je mislil, da je njegov tovariš mrtev, zato je skočil tja kakor divji in preden smo zaznali, kaj se je zgodilo, je odsekal z enim sunkom glavo s Saltanovega telesa...“

Skočil je zopet po koncu in se rezal; v roki pa je držal glavo tistega moža, ki se ga je vse tako balo... Kakor okameneli smo stali... Glasno je dejal nekaj v čerkezskem jeziku. Jasno in zvaneče je odmeval njegov glas; potem pa je zamahnil z roko in v velikem loku je odletela Saltanova glava proti morju.

Obmolknili smo, bili smo kakor otrpneli in čuli smo, kako je padlo nekaj v morje — bila je glava Saltanova.

Izmed vojakov je ostal samo eden še živ. Vrgel je puško od sebe in pokrnil si je obraz pri tem prizoru z rokami ter bežal, kolikor je mogel. Nismo ga zasledovali: „Bog s teboj in naj te čuva!“ Bil je edini živih iz kordona. Vso stražo je tvorilo dvanajst mož: trinajstotica je odšla po hrano na ono stran in vsled slabega vetra se ni vrnila, šest mož pa je ležalo zaklanih z našimi nožmi.

Že davno je minul spopad, mi pa se še vedno nismo zavedli. Gledali smo drug drugega boječe in spraševali se obotavljaje, brez odločnosti, malodušno: „Kaj je bilo? Resnica ali

toval je socialni demokraciji, naj bi zahtevala rajši — delavsko kurijo. In dr. Tavčar hoče veljati liberalcem, a ne pomisli, da so splošno in enako volilno pravico prvi zahtevali ravno liberalci! Od teh so jo vzele šele druge stranke v svoj program. Naj mu kličemo v spomin besede velikega liberalca John Stuart Milla: „Vsako politično razmotrivanje drsne brez zanimanja mimo ušes takih, ki nimajo volilne pravice ali pa ne stremijo po njej... Svojega bližnjega ponižuje, kdor zahteva, naj odločujejo o njegovi usodi drugi... A ne glede na vse to, je osebna krivičnost, kdor jemlje komu pravico, odločevati pri takih zadevah, ki brigajo njega prav tako kakor vsakega drugega človeka“.

Dr. Tavčar pa je prijatelj kurij. „Kurija za politične lenuhe“ — temu bi mahoma pritrtil. Vsekakor pa je bilo pričakovati, da bo njegova labodja pesem v poslanski zbornici veličastnejša, že z ozirom na to, da je tudi pesem laboda, preden gre v smrt, baje nekaj posebnega. S kakimi nadami nismo poslali dr. Tavčarja na Dunaj — ali naš up je šel po vodi...

Nezadovoljnost Mladočehov.

Odkar je postal bivši predsednik mladočeškega kluba minister, so stopila nesporazumljenja, ki so jih prej bolj prikrivali, močnejše v ospredje. Na eni strani so zmernejši elementi pod vodstvom Kramača, na drugi radikalnejši pod Stranskijem. Volitev predsednika se še ni vršila, ker se bojita obe struji druga za drugo, da ne prodre njeni kandidat. Največ upanja ima Kramač.

Nasprotstva v klubu so se pokazala zlasti vsled zadnjega govora Stranskija v poslanski zbornici. Stransky je zavzel napram vladi skrajno neprijazno stališče in izjavil, da njegov klub noče glasovati za proračun. Večina pa s tem ostrim govorom ni bila zadovoljna. Zlasti se je zgražal Pacak nad tem govorom. Stransky je namreč med drugim tudi dejal, da naj češki narod v bodoče ne zida več na cesarjeve besede. Pri volitvah načelnika kluba se utegne nevolja večine nad Stranskijem izraziti s tem, da odda svoj glas Kramaču, ki prvotno ni imel ravno preveč upanja na izvolitev.

Avstro-ogrsko armada.

V ogrski delegaciji je povedal poslanec Hoitsy točno in jasno, kaj hočejo Košutovci glede armade: popolno razdelitev. Eno polovico, ki naj bo kakršnakoli, dobi Avstrija, drugo polovico, ki mora biti strogo madžarska, dobi Ogrska. Samo vrhovno poveljstvo naj je skupno.

Zbog tega v nekaterih naših krogih veliko razburjenje, posebno še, ker je naglašal imenovani ogrski delegat, da mora priti do take ločitve že čez poldrugo leto. Na resnosti je dobila

samo sanje? Kar enkrat pa začujemo stokanje od one strani, kjer smo prej ležali. Bil je Buran. Zadel ga je prvi strel in bil smrten. Samo malo časa je trpel Buran smrtno bolečine in potem je izdihnil.

Stopimo k njemu. Sedel je sključen pod visokim macesnom. Roko si je tiščal na prsi in v očeh so mu stale solze. Zaklical mi je: „Daj, ukaži, naj mi izkopljejo grob. Zdaj tako ne morete naprej, ampak morate počakati noči, da ne zadenete z drugimi vojaki na morju. Zagrebite me torej — za božjo voljo!“

„Kaj govoriš ljubi Buran“, mu pravim jaz. „Kdaj pa si še slišal, da bi delali jamo živemu človeku? Vzamemo te seboj na ono stran in potem te nesemo na ramah s seboj... Kaj ti ne gre vse po glavi!“

„Ne, ne, svoji usodi ne uide nihče“, je odgovoril starec; „prisojeno mi je bilo, da ležim na Sahalinu — dobro tako — slutil sem v svojem sreću... Celo življenje sem hrepenel, da uidem iz Sibirije in se vrnem v Rusijo, o, da bi zdaj vsaj na sibirskih tleh umrl, samo ne na tem otoku!“

Buran je postal drugačen človek. Kar je govoril, vse je imelo smisel; jasne so bile njegove oči, le glas mu je bil slaboten. Poklical je vse k sebi, povedal nam svojo zadnjo voljo in svetoval končno tako: „Poslušajte me, dragi

ta izjava s tem, ker je znano, da je vsa Košutova koalicija istega mnenja.

Vse drugo že zdaj vemo, samo tega ne, če so Madžari pripravljeni vrniti avstrijskim davkoplačevalcem tisti denar, s katerim so si postavili svojo armado na noge.

Volitve na Hrvatskem.

Pri naknadnih volitvah v hrvatski sabor štirih kandidatov na podlagi reške resolucije (Fr. Supilo, dr. Lorkovič, Vrbančić in Roje) ter dva Starčevićanca (dr. Horvat in dr. Bošnjak.)

Adresa na ogrskega kralja.

V budapeštanski zbornici je bila predložena adresa na kralja. Dolga je ta spomenica, polna besed in fraz. Zanimive so le nekatere točke.

Adresa, ki so jo izdelali Košutovci, odločno povdarja, da ne stopijo ti niti korak nazaj od svojih terjatev (te so n. pr. popolna ločitev Avstrije od Ogrske, ločitev armade itd.), ampak vstrajajo slej ko prej pri vseh svojih načelih, če tudi so izločili za sedaj iz svojega programa one točke, ki so povzročile spor med kraljem in Madžari. Povdarjajo, da bo njih prizadevanje, napraviti iz Ogrske odločno madžarsko narodno deželo. Skupne carinske in trgovske pogodbe pripoznajo le do leta 1917., potem pa hočejo sklepati pogodbe s tujimi državami na lastne roke. Napram sestriškim deželam hočejo varovati vse one pravice, ki jih določuje nagodba s temi deželami z leta 1868. Glede splošne volilne pravice pravijo v adresi, da jo hočejo izvesti, a le tako, da bo varovan pri tem odločno madžarski narodni značaj. Plačo nižji duhovščini žele povišati in uvesti cerkveno avtonomijo. Šolskemu pouku dati strogo narodni značaj.

Adresa trej drugih narodov na Ogrskem ne pripozna enakoveljavnih z Madžari!

Spominjamo naj še, da govori adresa ves čas tudi o Dalmaciji, ki jo prištevajo k „sestrinskimi deželami“ Dalmacija-Hrvatska-Slavonija. Na koncu so podpisani: poslanci Ogrske, Dalmacije, Hrvatske in Slavonije.

Politični položaj na Ruskem.

Vest o klanju židov, o katerem smo že poročali, je pretresla ves svet. Stari Lev Tolstoj je dejal sam: „Zdaj po klanju v Kijevu, Kišnevu in Bjelostoku sem jasno spoznal, da so samo zločestne oblasti krive takih nesreč“. Zadnje poboje je primerjal 78letni grof preganjanju prvih kristjanov v Rimu.

Naravno, da so povzročili ti dogodki tudi med poslanci v dumi splošno ogorčenje proti vladi, ki sama izziva poboje in umore. Poseben odsek, odposlan na lice mesta, se je vrnil prav zdaj v Peterburg z obsežnim poročilom, katero

prijatelji, kaj vam še povem: brez mene greste skozi Sibirijo, jaz — pa moram ostati tukaj. Slaba usoda vam preti, zelo slaba — slabša vsled tega, ker je Saltanov mrtev. Hitro se raznese povsodi govorica o njegovem umoru — ne samo do Irkutskaja, ampak tja do daljne Rusije.

V Nikolajevsku pripravijo vse, da jim pridete v pest. Zato poslušajte in bodite sprevidni do skrajnosti; trpite rajši mraz in lakoto, samo da se vasem in mestom ne približate. Domačinov se vam ni nikjer bati, ker vam ne store nič hudega. Pred mestom Nikolajevsk pa stoji veliko samotno poslopje. Tam stanuje naš dobrotnik, upravnik trgovca Tarnakova. Svoj čas je trgoval na tem otoku z domačini. Tako pride nekoč v te hribe na zaide. Z domačini pa je živel v prepiru in nesoglasju. In ko ti vidiš, da ne zna naprej in ne ve kje je, sklenejo, da ga napadejo, ubijejo in mu poberejo blago. Že ga naskočijo in gotovo bi bilo po njem, da nismo prišli slučajno tod mimo, ko smo bežali z otoka... Tedaj sem bil jaz na svojem prvem poskusu, priti s Sahalina.

Šli smo nič sluteči skozi gozd, kar začujemo klice na pomoč v ruskem jeziku. Tečemo v ono smer in rešimo upravnika. Od tedaj nam ne more pozabiti te dobrote. „Do svoje smrti bom hvaležen ljudem z otoka Sahalina!“ je dejal in res je od tedaj marsikomu izmed naših

pride takoj na razpravo, čim izide v tisku. Prav zdaj se bavi duma z načrtom zakona o javnem zbiranju. Ali njena pozornost je obrnjena zopet na nekaj povsem drugega.

Telesna straža carjeva se je uprla. Te besede pokažejo menda položaj na Ruskem v pravi luči. S posebnim imenom nazvani „carski bataljon“ preobrazenskega polka (katerega ustanovitelj je bil sam Peter Veliki), ki je postavljen tik carskega stanovanja, je zahteval politične pravice, odpravo smrtne kazni, preustrojitev vojaškega reda, za svoje očete pa zemljo in svobodo. Ko so zborovali vojaki na dvorišču, so jih pozvali častniki, naj se razidejo. Vojaki pa so molčali in ko so častniki odšli, so zborovali dalje. Car je odvzel upornemu bataljonu telesno stražo in vse predpravice ter ga ukazal razorožiti in kazenskim potom prepeljati daleč proč v one vojašnice, kjer so bivali japonski ujetniki za časa vojske. Posebno vojno sodišče bo sodilo bivše carske telesne stražarje.

Puntajo pa se tudi polki po drugih mestih. Vojaki nočejo več streljati na demonstrante in opravljati policijske službe. Izrekajo se solidarnim z dumo. Take razmere pa ne dovedejo drugam kakor do odprte revolucije. Bi bilo potem vsaj enkrat konec večnim homatijam in nemirom. Rusija bi postala svobodna, in kot prosta dežela bi imela pomen tudi za druge Slovane. Kdor pa sam vzdihuje v okovih, se ne more potegniti za pravice drugih.

Volitve v Srbiji.

Razen enega mandata so oddani že vsi drugi. Ker so se vršile v nedeljo nekatere ožje volitve, je zdaj uspeh volitev sledeči: stari radikali 90, mladi radikali 48, narodnjaki 15, naprednjaki 5, socialisti 1, še potrebna volitev 1, skupaj 160.

S tem imajo stari radikali, na katere se opira sedanja vlada, 20 glasov večine. Nadejati se je, da so dosežene zdaj vendar enkrat mirne parlamentarne razmere, ki so Srbiji tako nujno potrebne.

Odstavljeni knez.

Samos v Egejskem morju (del Sredozemskega morja) ima svojega kneza, ki ga imenuje sultan, drugače pa stoji otok, na katerem stanujejo skoro sami Grki, pod protektoratom Francije, Anglije in Rusije. Vseh prebivalcev ima kneževina do petdeset tisoč, ki trgujejo največ z vinom, cigaretami in usnjem, ali s svojim 67letnim knezom, ki jim ga je poslal sultan pred dvema leti, niso nič kaj zadovoljni. Njih parlament se je obrnil brzojavno na turško vlado v Carigrad, naj sedanjega kneza odstavi in jim pošlje novega.

pomagal po vseh svojih močeh. Poiščite tega, tudi vam rad pomore.“

Starec nam je opisoval vse poti, svetoval nam, kaj naj delamo in kako se varujemo in potem nadaljeval: „Zdaj, bratje, pa ne gubite več časa. Vasilij, ukaži še ljudem, naj mi izkopljejo tukaj na tem mestu zadnji stan; prav tu. Ako že ne morem biti tam, bo prihajal vsaj veter od one strani in pihljaj okrog mojega groba, in valovi, ki bijejo ob mojo gomilo, prihajajo tudi z one strani. Ne mudite se več, na delo moji dragi!“

Nemo smo ga poslušali.

In tu je sedel starec in se naslanjal ob deblo macesna, mi pa smo mu kopali jamo s svojimi noži. In ko je bila dovolj globoka, smo opravili tiho molitev. Tiho je sedel stari begun, glava mu je počasi nihala, kakor da nam pritrjuje, po licu pa so mu kapale solza za solzo.

Z zahajajočim solncem je ugasnila njemu luč življenja. Ko se je stemnilo, je bila jama že zopet zasuta.

Ko smo stopili v čolne in se peljali že po morju, je vstajala luna s svojo milo svetlobo. Gledali smo okrog sebe in se odkrili... Za nami so nemo zrla sahalinske gore, na skali ob bregu pa se je lahko pripogibal macesen, kjer je spal Buran.

(Dalje prih.)

Štajersko.

Kandidata za IV. kurijo določijo ta četrtek na zaupnem shodu, ki se vrši v celjskem Narodnem Domu. Dvanajst dni nato so že volitve. — Kakor smo javili, je priglasenih do sedaj osem kandidatov.

Kandidatov za IV. kurijo na Štajerskem bo kmalu več, kakor volilcev. Jaka Pukl, tisti iz Maria-Enzersdorfa, ki ima znanega kosa, kandidira zopet. Kos je med tem časom izborna napredoval, in žvižga poleg „Naprej zastava slave“ in „Radecky-marša“ še pet drugih pesmij, med katerimi omenjamo samo tisto „Juri Benko vzemi Lenko.“ Poleg tega je Jaka Pukl naučil tudi kosa, da zna sedaj „numare“ vleči. Te „numare“ izda potem Jaka Pukl Slovincem; ki jih bodo vsi stavili, zadeli terne v loteriji in si na ta način gospodarski opomogli. Kaj!? Ali ni to nov, ženjalno zasnovan program, kako svoj ljubljani narod privedi do blaginje in sreče? — Drugi kandidati ob takih zmožnostih Puklovih seveda niti v poštev ne pridejo, kvečem Miha Vošnjak. Miha Vošnjak je umirovljen inženjer, in bivši večleten poslanec. Po njegovem mnenju ga naj poslednje menda priporočuje; po našem je ravno nasprotno. Naj le ostane v pokoju, kot inženjer in poslanec. — Tudi umirovljeni dr. Karol Glaser naj ostane lepo v pokoju in sicer glede slov. slovstvene zgodovine, kakor glede nerodnih svojih prevodov in smešnih kritik, najbolj pa še glede politike. Ali se Slovenci res nikoli ne otresemo te proklete naše gerontarije? Kar postane senilno in ni prav nikjer več za nobeno rabo, pa sili v politiko. Ali je politika polje, kjer brez vsega znanja in brez vseh sposobnostij nastopa lahko vsak penzionist, ki je slučajno znan s tem ali onim fajmoštom? To je že vendar presmešno. Kdor ni imel v svojih službenih letih, v svoji čvrsti moški dobi ali ne moči, ali poguma, ne veselja ali ne sposobnosti politično delovati, naj se ne vsiljuje javnosti s svojim protinom. Kdor je postal star in je šel v svoj zasluženi pokoj, naj godrnja čez zvezde na nebu in zabavlja čez pesek v morju, a narod naj pusti v miru, ki rabi mladih, čilih močij, ne pa ljudij, katerim je življenje že davno postriglo tako peroti, da se ne morejo nikoliko več vspeti više nego nad zvonik svoje vaške cerkve. Kako naj se vživi star človek v novodobne zahteve, prav posebno pa, če je Slovenec, že sam na sebi nagnjen h konservatizmu? — Pustimo torej vse tiste cokoljarje in copatarje — Glaser naj se divi svoji Sakuntali, Vošnjak naj počiva na lavorih svoje slave, Pukl pa naj uči še naprej svojega kosa — pak mirna Bosna! Ali narod pustite na miru — saj je že itak tako neprobujen, kakor bi počival dobrih 50 let v — penzionu!

Jakob Pukl, naš večni kandidat, je prišel tudi na shod brežiškega političnega društva Sava. Njegov program je: Vse za vero, dom, cesarja. To je vse, kar je bilo stvarnega. Mož naj se vendar izpametuje. Na take programe smo prisegali pred pol stoletja in danes ne več. Ker je tudi šport večnega kandidiranja z ozirom na malo veselje, ki mu ga prireja, vendar predrag, bi svetovali Jakobu Puklu tudi, naj ostane rajši pri Dunaju, kjer je navadno. Vožnja na razne shode, tu kak dar, tam zopet kaj drugega dobrodelnega — vse to stane preveč.

Šmarski okrajni zastop bi radi dobili ponemčenci v svoje roke, pa se jim je poskus korenito ponesrečil. Zmagali so pri volitvah vsi kandidatje zavednih Slovincem.

Drznost okrajnih glavarstev. Mariborsko okrajno glavarstvo razpošilja samo nemške plačilne naloge za osebno dohodnino. Dolžnost je vsakega Slovenca, da vrne tak poziv. Vladni drznosti mora odgovoriti naša brezobzirnost. Oblasti se morajo ravnati po nas, ker jih mi redimo in živimo.

Po Slovenskih Goricah in na spodnjem delu ptujskega polja je razsajala predpreteklo nedeljo huda nevihta s točo. Strela je udarila v več poslopj.

V St. IIj v Slovenskih Goricah priredi celjsko telovadno društvo Sokol na nedeljo dne 5. avgusta velik izlet.

Slovenji Gradec. Vsled postopanja tukajšnje občine in policije o priliki razobešenja zastave na Narodnem Domu kot znamenje Koroško zmage je interpeliral v državnem zboru dr. Korošec.

Nemški učiteljski list „Steirische Schul- und Lehrerzeitung“ je prenehal izhajati. Ustanovljen je bil ta list pred osem in pol leta.

1200 kron v postelji zgorelo. Kotnikovo gospodarsko poslopje v Framu je zažgala strela. Hiša je pogorela do tal, pri tem je poginila tudi ena krava in štiri svinje. V svoji postelji je imela Kotnikova žena 1200 K v gotovini, ki so ji tudi pogorele. Tako se denar ne spravlja.

Nesreča na vodi. Blizu Maribora je zadel splav, ki ga je vodilo pet mož, pri dravskem mostu ob kobilo. Splav se je ves razbil. Rešila sta se le dva splavarja.

Ulom v Ptuj. V sredo, dne 27. t. m. opoldne je vdrl neki delavec v pisalnik depoziterja delniške pivovarne ter odnesel v gotovini 580 K. Bil pa je tat nepreviden, zato so ga prijeli še isti večer. Razen 50 K so našli še ves denar pri njem. Skritega je imel v čevljih.

Boj s tatom. Dne 27. t. m. ponoči je poizkušal neki uzmovič priti na zvit način v hišo št. 10 Marijine ulice v Mariboru. Hišnik I. Jurša je tatu pravočasno zapazil, stekel je za njim ter ga pri plezanju čez ograjo zalotil. Nastala je huda borba med tatom in hišnikom, pri koji je pa zadnji opešal, tako da se je uzmoviču posrečilo odnesti pete.

10-letni šolar požigalec. V četrtek ob 5. uri popoldne se je vnel kozolec g. Rudolfa Doboviška, četrte ure oddaljen od trga Št. Jur ob južni železnici. Ogenj je najbrže provzočil nek 10-letni šolar, ki se je baje igral z malo pištolo in jo je prižgal s suho deteljo. Naša vrla trška požarna bramba je bila takoj na mestu in je odvrnila nesrečo od sosednih hiš, ki so bile v nevarnosti.

Samomor tatu. Koncem junija je bilo ukradenih iz blagajne pri rudokopu Ojstro 743 kron. Na sumu so imeli kmalu nekega 19-letnega Konrada Mastnaka, ki je prišel pred enim tednom iz Pruskega domov. Ko so ga prijeli in pripeljali na Hrastnik in ga vprašali, kje ima denar, si je pognal v istem trenutku kroglo iz samokresa v glavo ter se zgrudil smrtno nevarno zadet na tla. Prepeljali so ga v Ljubljano v bolnico, kjer je kmalu umrl.

Slast vojaškega stanu. Predz. pondeljek se je usmrtil s svojo vojaško puško infanterist 87. pešpolka v Pulji Karol Šef. Samomor je izvršil ko je stal na straži. Šef je doma iz Haga pri Ptuj.

Koroško.

Volilna reforma. Na zadnjem političnem shodu v Kazazah, kjer sta govorila dr. Breje in dež. poslanec Grafenauer, so zopet letele strele na prosto šolo in „razporoko.“ No vsaj dr. Breje, kot pravno izobražen človek, bi moral znati zbrane poučiti, da o kaki razporoki v zakonski reformi niti govora ni. Zanimivejša je bila resolucija, ki najodločneje zahteva, da je preustrojiti volilno reformo tako, da odgovarja dejanskim rezmeram v deželi. Slovincem greta najmanj dva mandata. Nemška mesta, trgi in industrijski kraji se naj izločijo iz slovenskih kmečkih občin, da ne bo narodnostnih bojev, kar je tudi v smislu vladnega predloga. Končno je bila izrečena hvala dvornemu svetniku, ki kaže posebno vnemo za koroške Slovence.

Celovške mestne očete silno peče, da pišejo tudi nemški listi iz rajha, kako grdo so odirali celovški Nemci nemške avtomobiliste, ko so se peljali zadnjič skozi naše mesto. V smradljivi sobi nad konjskim hlevom je moral plačati neki avtomobilist za par ur spanja celih deset kron.

Novo društvo v Borovljah. Minulo sredo so ustanovili tukaj slovensko tamburaško društvo „Strel.“

List za kratek čas je včasih celovski „Mir.“ V svoji zadnji številki javlja v nekem dopisu iz Slovenjega Plajberka na prav naiven način, da Plajberčani že dolgo niso bili tako srečni kakor zadnje nedeljo. „Iz Borovelj so

prišli k nam oznanjevalci miru in svobode, novi rdeči dohtar jud „Berliner“, Hanžička, Oblasser, in neizogibni Najelar. Kar jih je bilo nemških, so samo zijali. Priftohar Sturmek pa je staknil vsako luknjo in jo onesnažil z rdečo coto „Prapor.“ — Obžalovati je samo, da se list slovenskih delavcev, ki zasluži vso pozornost in simpatije, tako blati pred koroškimi Slovenci. Kaj če bi trdili, da je „rdeča cota“ mnogo, mnogo boljši list kakor dobri in pohlevni „Mirček“? Slovenski delavci so prijeli res v roke bojni prapor, koroški slovenski voditelji pa propovedujejo svojim vernikom sveti mir!

Štrajk v Celovcu. Celovski mesarji so sklenili od dne 1. julija naprej ceno mesu na 1 K 60 v. pri kili povišati. Proti temu povišanju se bodo delavci uprli, kakor se iz delavskih krogov naznanja, in če se cena mesu ne bode znižala, pretijo vsi delavci, da bodo napovedali generalno stavko.

Vrba ob Vrbskem jezeru. Za letošnje poletje, je prišel k nam zaslužni slovenski turist Hugon Roblek.

Samomor ekspeditorice. Poštna ekspeditorica iz Guštanja se je obesila pod streho hiše, v kateri je stanovala in je nameščen urad. Kaj je vzrok samomora, se ne ve. Poštnemu komisarju, ki je prišel pregledovat pošto, je dejala, da pride kmalu nazaj. Črez nekaj ur so jo dobili. O kakem poverjenju ali neredu ne more biti govora, ker je našel komisar vse v najzvarnejšem redu. Ker je bila poštarica s tukajšnjimi nemškimi krogi zelo dobro poznana, delajo ljudje razne opombe.

Minulo soboto je prisegel celovski župan, ker je cesar njegovo izvolitev, ki se je vršila nedavno, potrdil.

Živinski semenj v Sp. Dravogradu. Na živinski sejem, kateri je bil tukaj na 15. t. m., je bilo prignanih 460 volov, 215 krav, 55 junic, 2 teleta, in 6 konj. Kupčija je bila prav živahna. Kupci so bili iz Moravskega, Štajerskega in iz naše dežele. Prihodnji živinski sejem je spet tukaj na 2. avgusta 1906.

Primorsko.

Koprski slovanski učiteljskičniki imajo svoj posebni klub abstinentov. Ne pijo nobenih alkoholnih pijač. Klub šteje do štirideset članov, ki imajo svoje čepice in svoje posebne trakove. Šolsko ravnateljstvo je klubu zelo naklonjeno.

Goriški častniki nameravajo prirediti velik izlet avstro-ogrskih častnikov v italjansko mesto Cividale, kjer jim prirede ondotne oblasti in tovariši slavnostno pojedino v hôtelu Friaul. Ta obisk naj baje svedoči, kako prijazni odnošaji vladajo med Avstrijo in Italijo. Dokler pa je potrebovala naša vlada denar za nove vojne potrebščine, je neprestano namigavala, da preti nevarnost z juga . . .

Zopet nova železnica. Po Furlaniji nameravajo zgraditi zopet novo železnico. Šla naj bi iz Červinjana v Oglej.

Štiri milijone kron velja železniški predor Bukovo. Stroški zanj so mnogo večji, kakor je bilo proračunjeno prvotno. To vsled tega, ker so se pokazale pri vrtanju predora razne nezgode, tako voda, podsipanje itd.

Elektrarna pri Trziču. Družba za električna podjetja ob Soči namerava narediti veliko elektrarno pri Trziču (Monfalcone) za razsvetljava in motorje. 9. julija bo ogled.

Strašna nevihta s točo je razsajala v ponedeljek okoli Vidma na Laškem. Toča je napravila na polju velikansko škodo in je ležala marsikod po četrte metra na debelo. Voda je porušila več hiš, mlinov in mostov. Železnica je poškodovana 15 km na dolgo. Tudi brez človeških žrtev ni bilo.

Čin blaznosti. Vsled pelagre je zblaznel v Fiumicellu pri Črvinjaju neki kmet ter s sekiro napadel lekarnarja Suzzija. Ranil ga je smrtno.

Na ramo mu je padla. V Trstu je skočila 44letna Amalija Frančin iz okna četrtega nadstropja in priletela na levo ramo grbastemu črevljarju Kremeniču, ki je šel po ulici. Nesrečnica je bila takoj mrtva, Kremenič ima pa nevarno rano na rami.

Kranjsko.

Zaradi preoblega gradiva smo morali odložiti več stvari za prihodnjo številko.

Slovenec poročujoč o društvu za zgradbo zavetišča in vzgojevališča je čutil potrebo listati aristokratske pljunke na sledeči način: „Občni zbor je počastilo Njegovo Visokorodje grof Rudolf Chorinsky, c. kr. dvorni svetnik, kateri je milostno blagovolil pristopiti „članom društva.“ Zakaj ne „blagovolil ponižati se“ itd.? Neverjetno, da more list, ki trdi, da je glasilo ljudske stranke, in da zastopa demokratična načela, pasti na tak nivo najostudnejšega klečeplaztva in bizantizma. In naposled: kdo pa je ta grof Chorinsky? Kaj pa imamo mi Slovenci ž njim, in kaj od njega? To „Visokorodje“, ki je postalo po pravi avstrijski protekciji dvorni svetnik, dočim se mučijo njegovi deset in stokrat nadarjenejši šolski kolegi v VII. in VIII. činovnem razredu — imponira lahko s svojimi naslovi kvečem kakemu posebno neumnemu špisarju — da bi mogel večini S. L. S. imponirati, za to jo imamo vendar prepametno. In kaj si kupimo Slovenci z aristokrati, in prav posebno z nemškimi! In kaj z Nj. Visokorodjem gospodom dvornim svetnikom, o katerem niti vsegavedni bog Oče na sodni dan ne bo vedel, zakaj je prejel svoja dostojanstva in redove! A stvar ima drugo stran —! To grofovsko Visokorodje je namreč zagrizeno klerikalno; in kakor hitro je kak plemič klerikalen, ima v široki bisagi še tako demokratične klerikalne stranke ne samo dovolj prostora, ampak tudi svoj posebni „tron.“ Ja — in des Kirchenmantels weiten Falten!

Dr. K—a.

Z dobro preračunjeno perfidijo sta prinesla prešli teden tako „Slov. Narod“ kakor „Slovenec“ notico, „da so pripeljali v blaznico na Studenec nekega moškega, potem pa mesto bolnika zaprli nekega spremljevalca. Spremljevalec je ostal dve uri kot bolnik na oddelku, kamor ga je poslal uradnik, ko je pregledal njegove dokumente“. S tako informacijo sta hotela oba dnevnikarja zbegati občinstvo in indirektno oblatiti dr. Robido, o katerem vé cela Kranjska, da ima moške bolnike v svoji oskrbi. Kajti da nima ta zanemarjeni zavod, katerega evfemistično nazivljejo „bolnica“, nobenega pisarja, tem manj še uradnika, znajo tudi najširši krogi. Tega pa morda ne vedo, da ima ta dični zavod za vratarja blaznega človeka, ki zmerja po svoji volji stranke, ki imajo opraviti v javnem zavodu, kakor se mu zljubi, zlasti, kadar mu ne odračunijo nesramno zahtevanega bakšiša. (Pisatelju teh vrstic samemu se je to dogodilo.) Da dela tak slaboumen človek še druge neumnosti, bo umevno; seveda ni kriv on, ampak tisti odločilni krogi, katerim so Bleiweisovi interesi prva, vse drugo pa deveta briga. Tisto internacijo spremljevalca je zakrivil tudi to pot blazni portir, seveda indirektno. Glavna krivda zadene vsekakor ljubljence kranjskega deželnega odbora, inspekciskega zdravnika dr. Divjaka, ki je imel tisti dan službo, in ki kot „miren in vesten človek“ novodošleca niti pogledal ni, niti se dve uri zanj pobrigal. Res krasne razmere! Bolnik pride zvezan kot žival na vozu v bolnico, a zdravnik se niti ne gane, da bi ga vsaj pogledal. Potem pa odloči uradnik t. j. blazni vratar sam na svojo roko, kaj se ima z bolnikom zgoditi! Prepričani smo, da navzlic temu deželni odbor Bleiweisa in Divjaka še pohvali, ali pa bo smatral ta najnovejši slučaj njihove vestnosti po znanih vzorcih zopet za — zastarelega!

D.

V škandal, ki je nastal prilično Kustoške slavnosti, posegla sta tudi oba naša dnevnikarja. Umevno je, da mora postopanje vojaške oblasti razgneviti do skrajnosti vsakega Slovenca že iz narodnostnih ozirov. Tem bridkejše so to infamije občutili v prvi vrsti avstrijsko čuteči prizadeti prireditelji slavnosti. Tudi „Slovenec“ je dal primerne, žalibog dosti prekratkega duška svoji ogorčenosti. „Sl. N.“ pa je prinesel drugi dan izvrstno pisan komentar k celi zadevi. Doslej je bila stvar povsem dobra. Radovedni pa smo, ali bosta ta dva lista sedaj tudi izvajala konsekvence iz svojih podanih na-

zorov in iz svojih pretenj — ali bomo o prvi priliki zopet brali obsirna poročila med njihovimi dopisi o raznih patriotskih prireditvah, fetrajnarnarskih prismodarajah in drugih podobnih stvareh. Mi bomo pazili na to, in si bomo dovolili naše „junake nazorov“ prilično opozoriti na njihove besede od dne 25. in 26. junija l. 1906.

Slavnost 40-letnice zmage pri Kustoci se je vršila pretekli teden v Ljubljani; zbralo se je kakih 200 tedanjih bojnikov, naročilo si v proslavo slavnostnega dne mašo in pridigo, za popoldne pa si omislilo koncert na Koslerjevem vrtu. A civilisti obračajo, vojaške oblasti pa obrnejo, k vojakom se prištevajo seveda tudi nemškutarski „fetrainarji.“ Kajti tudi to iz večine iz nekdanjih takozvanih „zupendinerjev“ — (tistih, ki so se vdeležili kake bitke, je proklet malo med njimi) — sestoječe, popolnoma nepotrebno društvo je takoj hotelo imeti svojo ekstravuršt, in si je naročilo svojo mašo posebej. Fetrainarji so namreč bolj nobel; imajo petelinje repe na klubkih, znajo tajč in so takorekoč aktivni, ker se še zmerom „grejo soldate.“ A kar počno uniformirani otročaji bodi si po mestih ali po deželi, to ne more dosti brigati resnega človeka. Kaj družega pa je z vojaško oblastjo. Le-ta ni uslišala ponižne prošnje onih slovenskih možjunakov, ki so krvaveli za Avstrijo pred 40 leti na pekočih italjanskih tleh, da bi jim dovolila za sprevod vojaško godbo, katera pa je sicer vedno pripravljena proizvajati najneumnjše valčke in gasenhaverje, kedar koli se poljubi kakemu rdečehlačniku posetiti Ljubljano, ali kedar se zljubi ljudem, katerih nikdo še ni slišal zvižgati kroglice krog ušes, zabavati se pri lawntennisu ali pri patriotskih garnizijskih večerih na čast kakemu prusaškemu oficirju. A najlepše še pride! Tudi za popoldanski koncert niso dobili Kustoški bojvniki godbe zastoj — z nečuvveno umazanostjo zahtevalo se je zanj 100 kron plačila. Ali je tako ravnanje z ljudmi, ki so stali v ljutem boju za Avstrijo, v boju, v katerem je padlo na stotine Slovencev, dostojno, to je končno stvar, ki nas nič ne briga. Toda, če bi naše vladajoče vojaške oblasti imele le trohico premišljenja, morale bi že iz praktičnih, sebičnih namenov drugače postopati. Povsodi, kjer se je po Avstriji slavil ta dan, pokazala je vojaška oblast, da ceni junaka, če tudi več ne nosi šarene obleke — a s Slovenci se lahko postopa, kakor s psi. Dokler ga rabijo, idi, bori se za „vero, dom, cesarja!“ potem pa dobiš lajno, če si prišel ob nogo, ali postani berač! In vendar pri nas še neče izmreti ta smešni hura-patriotizem, in v zabiti ljubljanski okolici bo imela vsaka vas kmalu svoje fetrainarje. In naš špisar! Naj stokrat vidi, kako se ravna z našimi fanti pri vojaki, kako se tepta in zaničuje naš jezik, kako delajo z našimi osivelimi junaki — hej, z največjo slastjo ti čita tendencijozno-patriotske knjige o kaki okupaciji, katere namen ni bil drug, kakor uničiti Jugoslovane. In pride naj v našo špisarsko družbo najneznatnejši lajtnanček, slovenski filister ne bo vedel, kako naj se mu priklanja, kake sladke besede naj rabi veselja, da ga je doletela ta neskončna sreča. Še več! Poznamo gospode, ki zavzemajo VII. in VI. činovni razred, in ki čakajo vedno na pokorni pozdrav vsakega kolege iz VIII. ali IX. razreda, ki pa redno in z izredno ljubeznjivostjo pozdravljajo naprej že — kadete, v katerih izvestno zro posebljeno avstrijsko idejo, če ne prihodnjih zmagoslavij vojskovodij. In kdo se ne spominja afere, v katero je bil pred nekaj leti zapleten ljubljanski župan Ivan Hribar! Da vojaštvo nosi v slovenske vrste germanizacijo, je stara stvar, pa bodisi, da se to godi pri kompanijah, ali na naših narodnih plesih in veseljah. A pride še lepše! Ljudje, ki so kot nekdanji triletniki občutili morali naj-surovejšo pest, najpodlejše ravnanje s strani znanih „Leuteschinderjev“, topé se veselja in blaženstva, če smejo ž njimi igrati tarok, kadar stopijo oni isti nekdanji suroveži radi svoje neporabnosti v pokoj ter nastopajo pozneje v slovenski družbi kot — jovialni penzionisti. Koliko časa si boš dala še vse to dopadati, ovčja slovenska duša? Na silo odpor, s tem odgovori!

Zanesi svoj bojkot na vse vojaške družbe, ne poseti nobene prireditve, kjer nastopa vojaška godba, pred vsem pa nehaj biti „päbstlicher als der Pabst“. Naj se Avstrija in njeno vojaštvo opira na zanesljive Madjara, na prusaške Vsenemce in vlaško iredento. Izvestno bo to za nas Slovane boljša in srečnejša politika!

O penzionistih piše „Sl. Narod“ tako-le: „Kdor po 39 in pol letih misli nadalje služiti, temu se ne more odpustiti; to je brezobzirnost, ker mlajšim zapira avanzma, in nam in našim družinam odjeda kruh izpred ust; to je skrajno brezobzirno“. Nadalje razpravlja omenjeni list, govoreč o učiteljstvu, o deželnošolskem svetu, „ki bodri te može k nadaljnemu službovanju, mesto da jih spodi tja, kamor spadajo: v pokoj“. Sedaj pa polagamo „Slov. Narodu“ na srce, da vpraša šefredakterja, deželnega poslanca in odbornika dr. Tavčarja, kako sodi le-ta o 39 in pol službenih letih sinekurista dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniškega, kako o 54, reci in piši štiriinpetdesetih službenih letih drugega stebra deželnih dobrodelnih zavodov: nadupravitelja Kremžarja, in kaj misli storiti s tistim antidualnim deželnim uradnikom, katerega bodo nosili kmalu v nosilnici vsak dan v pisarno deželnega dvorca! Torej kakega mnenja je pri teh gospodih Njegovo Nadblagorodje dr. Tavčar?

F.

Ljubljanski občinski svet je razpravljati minuli teden o ponudbi ljubljanske nemške „delniške družbe za plinovo razsvetljavo.“ Družba bi prodala plinarno za sedem sto tisoč kron. Na županov predlog je bila ponudba odklonjena. — Ker so krožile pred nedavnim po Ljubljani govornice, da meni mesto vpeljati Auerjevo plinovko, kakor jo imajo vsa druga velika mesta še poleg elektrike, in ker ljubljanske žarnice prav nič ne svetijo, obločnic pa je premalo, a še te pokažejo le za nekaj ur, smo prav radovedni, kako reši občinski svet vprašanje javne razsvetljave, ki je v Ljubljani ne samo žalostna, ampak po nekod tudi prav zanikerna.

Uradniško društvo „Naša Zveza“ imela bo dne 5. julija — kakor poroča „Sl. Narod“, izredni občini zbor radi neosnovanega premeščenja nekega uradnika. Če nas vse ne moti, se pojde na tem zboru bolj za osebo, nego za princip. Kajti neumevno bi nam bilo, zakaj bi „Naša Zveza“ nastopala radi „neosnovanih“ premeščenj v enem slučaju, v drugem pa prepuščala „neosnovano“ še vse hujše preganjane uradnike svoji usodi. Zakaj ne nastopi „Naša Zv.“ v slučaju znanega deželnega uradnika. Omenjeni uradnik je eden najboljših in najvestnejših pri deželnem odboru, a je prišel v disciplinarno preiskavo, ter bil pri letošnjem, davno zasluženem avanzmanu škandalozno preteriran, ker — se je udeležil sprevoda za splošno in enako volilno pravico, za katero se poleg ostale večine deželnega odbora v svojih govorih navdušuje tudi dr. Tavčar. Vrh tega je omenjeni uradnik rojen Slovenec, in vsaj toliko slovenski čuti kot dr. Tavčar, ki hodi pit svojega plzenca redno v družbo Jeana Schreya in drugih takih dobrih Slovencev in ljubljanskih nemškutarjev. Zakaj se je torej vestnega in izbornega slov. uradnika spravilo v disciplinarno preiskavo, katere po znanih vzorcih itak nikoli ne bo konca?! Zato, ker se ne greje na solnce niti klerikalne niti liberalne milosti naših mogotcev! A pri klerikalcih bi bilo konečno to umeti, da zatirajo napredne elemente; toda voditelj stranke, ki se drzne imenovati svobodna in napredna, je po našem mnenju s svojim postopanjem napram vestnemu, svobodnomiselnemu svojemu podložniku v javnosti obsojen za vse večne čase. Sicer pa ni to edini slučaj dr. Tavčarjevega postopanja napram ljudem, ki ne poklekujejo pred njim. Mož pride še tako daleč, da izgubi slednjega svojega odkritega prijatelja. Saj vemo, da je prokletstvo in usoda vsakega tirana, da se zbira krog njega vsa licemerska in sladkajoča se sodrga, pošteni ljudje pa odpadajo in beže od njega. — In zdaj vprašamo g. Kejžarja in „Našo Zvezo“, ali se jim ta slučaj, kateri jim je itak predobro znan, zdi tak, da bi „Naša Zveza“ (ako je res stanovsko in neodvisno društvo), morala poseči z vso vehemenco vmes ali ne? — Ali se

mu zdi stvar taka, da treba pred Tavčarjem in Grasselijem — o Deteli in Povšetju niti ne govorimo ne — pasti na kolena, in kapitulirati — ker se g. Kejžar solnči sam na milostnih žarkih „liberalnega“ solnca! — ebr —

Tvrška Kosler. „Slovenec“ piše: Te dni je bilo pri Koslerju oddano mesto za kasiranje denarja pri odjemalcih piva. Nad 40 slovenskih prosilcev je prosilo za podelitev tega mesta; ali glejte, koga je vodstvo sprejelo? Nemca — kateri baje ne zna popolnoma nič ali samo nekoliko napačno naš jezik, in to vsled protekcije nemške gospode. Ker vodstvo pivovarne tako zaničuje in prezira domačine bo tudi slovensko prebivalstvo vedelo kako postopati.

Vilharjev spomenik v Postojni odgrnejo dne 12. avgusta. Ob tej priliki izidejo Vilharjeve zbrane pesmi, ki ji je uredil Anton Aškerc.

Kranjskega pešpolka št. 17 bataljon, ki je v Ljubljani, je odšel to nedeljo na vojaške vaje v Rakek-Uneč, odkoder se vrne dne 19. julija nazaj, da odide trinajst dni potem k velikim vajam v Celovec.

Na čast občinskemu svetu je dal župan Hribar obed v hotelu „Ilirija.“ Pri tej priliki smo zopet zvedeli, da sta absolutizem in kritika — (če tudi večkrat zlobna in krivična) — večna nasprotnika. Čemu se je to zopet povdarjalo, nam je povsem neumevno. Glede županovanja Hribarjevega smo si vendar popolnoma na jasnem. Kakor bomo vedno hvalili red, delo in vztrajnost, ravno tako bomo vedno bičali častihlepje, nepotizem in terorizem. Torej clara paxta, boni amici! — Med drugimi je govorančaril tudi neizogibni naš svetnik Svetek; potem sta se spustila „in den Kampf der Wogen und Gesänge“ še Turk in Franchetti. Tudi Kejžar je čutil potrebo povedati, kaj drugi mislijo. Dr. Tavčar pa se je preveč nakosil, postal dobre volje in govoril o „solidarnosti“, verjel samemu sebi in prepričal druge. Slovenski rodo- in prešičoljub Predovič pa je napil podžupanu Bleiweisu, ker ima ta z „norci“ opraviti. Bleiweis je temu pritrtil, in bil je jako vesel. Vedel je, da ostane saj še 25 let zaslužni podžupan. Druge večje nesreče se ni zgodilo. Ker so se na županov predlog vsi občinski svetniki medsebojno pobratili in se odslej naprej tudi tikajo, smo prepričani, da napoči sedaj nova era ljubljanski politiki. Vsak v ustih svojo mestno cigaro — (ampak tako: was besseres!) so ostavili potem gospodje paroma dvorano: Brata Hribar in Turk, sodruga vitez Bleiweis in Franchetti, tovariša Svetek in Predovič itd. Amen! F. L.

Ne vedrite pod drevjem! Na Slapu pri Vipavi je ubila strela posestnika Žorža, ki je vedril s svojim 17letnim sinom pod nekim drevsom. V trenutku, ko je sin odskočil od drevesa, hoteč iti pod drugo, je udarila strela v drevo, od katerega je skočila na očetovo glavo. Bil je takoj mrtev. Sinu, ki je bil komaj dva metra oddaljen, se ni zgodilo nič.

Otroci požigalci. Otroci so zanetili kozolec posestniku Črnetu v Mostah pri Ljubljani. Le gasilec se je zahvaliti, da se ni razširil ogenj še na sosednja poslopja.

Nevžitne klobase je prinesla pred veliko nočjo na ljubljanski trg neka kmetica iz Bizovika. Dobila je zdaj zaradi tega tri tedne strogega zapora.

Raznoterosti.

Spomenik Lajoš Košutu so v nedeljo na slovesen način odgrnili v Kečkemetu. Navdušenje prisotnih je bilo velikansko. Sedanji trgovski minister Košut, sin Lajoša, je dejal, da dobiva duh njegovega očeta vedno več privržencev na Ogrskem. Četa, ki je zagovarjala te principe, je bila sicer svoj čas majhna, ali danes tvori ona večino v deželi. Ali smo bliže neodvisnosti domovine — tako je nadaljeval Košut — sicer ne vemo, ali doživeli smo tudi, da se je vdeležil Košutovega slavlja minister, ki je kri njegove krvi in depoziter njegovih načel.

Velika železniška nesreča se je prigodila na nedeljo blizu Londona. Ekspresni vlak je zadel v tovarnega. Mnogo vozov je popol-

noma porušenih, nad dvajset oseb naj je ubitih, mnogo ranjenih. Ponesrečenci spadajo k najbogatejšim slojem. Med njimi je bilo tudi mnogo Amerikancev, ki so bili na izletu. Neki Američan je potegnil izpod razbitih vozov žensko truplo brez glave: spoznal je v ostankih svojo ponesrečeno soprogo, ki jo je poročil pred desetimi dnevi v Ameriki in se pripeljal z njo na ženitovanjsko potovanje na Angleško.

Planet Neptun. Mož, ki je prvi našel planet Neptun, profesor Galle iz Breslava, je praznoval minuli ponedeljek svojo 94letnico. Prvikrat je opazil Neptuna dne 23. septembra 1846. Naša zemlja je oddaljena od solnca le 150 milijonov kilometrov, Neptun pa celih 4000 milijonov. Neptun ima, kakor naša zemlja, samo en mesec; da preteče pot okrog našega solnca, rabi 164 let 280 dni; njegova gostota je od zemlje za štiri petine manjša; polumer njegovega ravnika je skoro štiri in polkrat večji od polumera našega ekvatorja. Ko je našel Galle Neptuna, je bil azistent berlinske zvezdarne.

Velike škandale so imeli v Ameriki. Prišlo je na dan, da so družbe, ki so prodajale izdelke iz mesa (npr. konzerve) strašno sleparile. Kupovale so bolno živino in celo crknjeno. Iz tega mesa so delale svoje izdelke. Pri tem so obogatile za cele milijone. Vsa Amerika je bila vsled tega po koncu. Konzerv nihče ne pogleda več. Vsled tega imajo tudi povsem nedolžni ljudje veliko škodo. Pa tudi v trustovih mesnicah je vladala skrajna nesnaga. Sam predsednik Rusvelt je posegel vmes in zahteval energično izpremembo in najstrožjo kontrolo pri trustih. Pomočniki dobivajo zdaj vsak dan sveže perilo, prej je niso dobili niti na tedne.

Sirov častnik. Na Dunaju je priložil neki nadporočnik brez vidnega povoda mlademu človeku, ki ga je srečal sredi noči na cesti, klofuto. Ker se slednji ni zadovoljil s takim netotesanim ravnanjem, je pričel nadporočnik upiti in kričati, da se je zbralo, dasi po noči, naenkrat vse polno ljudi okrog njega. Prišel je tudi stražnik in hotel posredovati. Nadporočnik pa je kričal nad njim: „Pusti me! Jaz sem v službi“, pograbil enkrat za svoj revolver, potem za sabljo. Šele mimogredočemu stotniku se je posrečilo pomiriti razburjenega nadporočnika. Prijel ga je pod pazduho in ga odvedel. Seveda se sirovemu oficirju nič ne zgodi.

Buffalo Bil, kar se pravi po naše: Viljem, lovec bivolv, se je mudil do praznika sv. Rešnjega telesa na Dunaju. Zanimivo je, da je napravil vodja tega podjetja, 60letni polkovnik Cody, ki je poleg izbornega lovca, strelca in jahalca še tudi dober rastlinoslovec, geolog in zvezdoslovec, že 21 velikih turnej po svetu s 400 ljudmi in 500 konji. Dolgost teh turnej znaša ravno 330.000 milj. „Buffalo Bill“ se baje ne povrne več v Evropo, ampak se meni umakniti na svoja posestva v Coloradu, ob prijetna studenca reke Springs. Zanimivo je, da so vsi člani Billa abstinentje. 1200 dunajskim sirotam je dovolil nekega dne polkovnik Codi prost vstop.

Nagrobni spomenik znanemu pred letom umrlemu profesorju Mussafiji so odkrili minuli petek na angleškem pokopališču v Florenci. Pri tej priliki je imel na mnogoštevilno zbrano občinstvo najodličnejših krogov senator Villari nagovor, v katerem je povdarjal, da je bil učenjak Mussafia rodom Avstrije iz Splita. Mussafia, ki ima velike zasluge za italjansko slovstvo, je bil dolgo časa profesor na dunajskem vseučilišču.

Ponarejalce denarja so dobili na Dunaju. Družba je izdelovala novee po eno in po pet kron in se pečala s tem že več let, ne da bi jo bilo zalotiti. Ponarejalci so bili sami mladi ljudje, od 20 do 26 let stari.

Brezžični brzovjav. Izvrstno službo bo opravljal kmalu brezžični brzovjav ne pri avstrijskih, pač pa pri pruskih železnicah. Vsakemu bo mogoče brzovjaviti, tudi če je ta v največjem teku. Tako ne bo mogoče samo potnikom javiti nujnih stvari, ampak tudi vlak poljubno kje sredi proge vstaviti. Na bavarskih železnicah so dobili že vsi vlaki priprave, ki sprejemajo take brzovjave. Prusija je sledila temu vzgledu.

Socialno gibanje.

Osemurni delavnik. Znano je, da se potegujejo delavci vsega sveta za osemurni delavni čas. Dosedaj so jim ugodile le malokaterere države, ki so izdale posebni zakon o 8urnem delavnem času. Večina dežel — o kapitalistih niti ne govorimo — pa seveda ne vpoštevata teh delavskih zahtev. Zato iznenadi tembolj, če se čuje tu in tam, da je uvedel kak podjetnik v svojih tovarnah osemurni delavni čas iz lastnega nagiba. Ne more pa iznenaditi, da je imel od tega on kakor delavec svoj dobiček. Delavec, ki dela manj ur na dan, a ve, da dobi isto plačo kot prej, dela hitreje in vestnejše. Teoretike, ki so to prorokovali in ki jim seve nihče ni verjel, podpirajo praktični slučaji. Tako je uvedel v svojo veliko tovarno za milo belgijski podjetnik Brauer pred dvema mesecema osemurni delavni čas najprej na poskušnjo za štiri tedne. Delali so od sedmih zjutraj do petih popoldne, vmes dve uri počitka in dobili iste mezde. Poskus se je dobro obnesel. Zopet je uvedel skrajšani delavni čas podjetnik za naslednje štiri tedne. Tudi sedaj so bili isti ugodni uspehi. Vsled tega se je odločil zdaj tovarnar in uvedel definitivno delavni čas osmih ur, v soboto le od sedmih do ene.

Tridnevni štrajk. Po Dunaju so razširjene vesti, da namerava socialno-demokratska stranka napovedati tridnevni splošni štrajk na Dunaju koncem tega tedna. Kakor znano, ima ta štrajk (ki se vrši samo na Dunaju), namen povspešiti počasno delovanje odseka za volilno reformo. Če bi ta svarilni štrajk ne imel uspehov, nameravajo proglasiti socialisti po celi državi splošni štrajk.

Ženski vestnik.

Proti ženskim učiteljskim močem. Nedavno tega so zborovali nemški učitelji v Monakovem, kjer so odločno protestirali, da se nastavljajo tudi ženske v prav obilem številu kot učne moči, češ da nimajo za to opravilo nikakih sposobnosti. Kako slabi tovariši so nemški učitelji svojim sotrpinom, ženskim učiteljicam.

Omejevanje porodov. Zelo raste v Nemčiji med ženstvom gibanje za materinsko varstvo, ki naj obstoji v omejevanju porodov. Zelo obširno razpravlja to vprašanje z gospodarsko-političnega stališča znana Klara Elben v osrednjem glasilu Zveze nemških ženskih društev. Nizke mezde, veliko število izseljencev in premnogi slučajji smrti dojenčev kažejo, kako nujno je potrebno, da se prično brigati javne korporacije za vprašanje obljudenja tako v smislu omejevanja porodov, kakor materinskega in detinskega varstva. Za to akcijo se je pričela zanimati v zadnjem času tudi nemška vlada.

Čuhonsko ženstvo. Finlandkam, ali Čuhonkam imenovanim — Čuhoncev je okrog tri milijone, naseljeni so v devetih severozapadnih gubernijah na Ruskem, njih glavno mesto je Helsingfors s 100.000 prebivalci — je definitivno pripoznal čuhonski deželni zbor volilno pravico. Vprašanje je zdaj samo še, če potrdi ta sklep tudi car. Tudi sosedinje Čuhonk, Švedke se bojujejo prav odločno za volilno pravico.

Socialna občinska politika.

Zdravišče za jetične. Mestna občina Lipsko v Nemčiji je sezidala zdravišče za jetične. Stroški zavoda, v katerem je postavljenih 86 postelj, znašajo okrog 850.000 kron.

Skrb občine za zobozdravje. Nemška mestna občina v Kolinu je sklenila uvesti mestno kliniko za brezplačno zdravljenje zob takih šolskih učencev, ki so sami brez sredstev.

Kanalizacija mest. To za zdrave razmere v kakem mestu neobhodno napravo izvršujejo polagoma tudi v vseh nemških mestih. Mesto Gladbach je sklenilo najeti v ta namen pet in pol milijona kron posojila, ki ga hoče pokriti s pristojbinami, katerih bo plačevati od vsakega metra hiše na dolžino po 3 K 60 v.

Gospodarstvo.

Mala živinoreja. Nedavno je izšla prva številka „Slov. perotinarja“ v zalogi Lehrmana v Trzinu. Prav z velikim zadoščenjem pozdravljamo, da se je našel v Slovencih mož, ki nam je podaril strokovni list za malo živinorejo. Tak list smo do danes prav zelo pogrešali, kar je razvidno iz dejstva, da so se naročevali naši gospodarji, ako so bili vešči nemščine, prav pogosto na nemški listič „Der Kleintierzüchter“. Prepričani smo, da si pridobi „Slov. perotinar“ prav obilo prijateljev in se razširi tudi na deželi v pouk in korist naše male živinoreje. Želeti je, da bi bil list pisan vedno v priprostem, vsakomur lahkoumljivem jeziku, da služi in koristi tako faktilčno tudi najpriprostejšemu kmetovalcu. Imenom tujih pasem in plemen naj se dostavi vedno tudi pravilno izgovarjanje, ker se ne more od nikogar zahtevati, da pozna pravopis dveh treh različnih slovnice. Ideja dobre plemenske, seveda našim razmeram najbolj prikladne živali naj se vedno krepko povdarja. Kolikor največ mogoče naj se popularizira domačega zajca kot zdravo in poceni hrano. V tem smislu je spisana tudi prva številka. Želimo, da list kot mlado, a pametno podjetje kar najbolje napreduje in končno: da si omisli g. izdajatelj čim preje novo okusno glavo za list!

Državno gospodarstvo. Avstrijski finančni minister je izjavil, da ostane od lanskega leta nekaj prebitka, da so se dohodki pri državnih železnicah samo v zadnjih štirih mesecih povisali za sedem milijonov kron, direktni davki za tri milijone, davek na žganje za tri in pol, na tobak za pet, na kolekih in pristojbinah za šest, na sladkorju za pet milijonov kron. Manj je vrgla loterija, in sicer za 800.000 kron. Carina je znašala enajst milijonov več.

Rafinerija na Reki. Petrolejska rafinerija na Reki kaže za minulo poslovno leto poldrugi milijon čistega dobička. Na vsako delnico izplačajo po deset odstotkov njene vrednosti.

Pšenica letos. V tej letini se obeta na Ogrskem mnogo več pšenice kakor v Avstriji. Sodijo, da jo pridelajo Ogrji najmanj 50 milijonov meterskih stotov, Avstriji le 14. (Amerika pridelala na leto okrog 150 met. stotov pšenice.)

Davek na sladkor je skrajno krivičen. Sladkor je v našem gospodinjstvu neobhodno potrebno hranilno sredstvo, rabi ga vsaka tudi najrevnejša obitelj, ali vzlic temu je naloženega na sladkor več davka, kakor znaša vrednost sladkorja. Kilogram sladkorja je vreden 20 v., a davka je treba plačati pri vsakem kilogramu celih 38 v.

Prosveta.

Cankar v rusčini. Urednik petrograjskega dnevnika „Novoje Vremje“ je prosil nekega na Dunaju bivajočega Rusa, znanega publicista, da bi posredoval pri Cankarju, da napiše nekaj podlistkov za imenovani list. Kolikor nam je znano, bi bil to prvi slovenski beletrist, ki bi stopil pred rusko občinstvo.

Oton Zupančiča, našega najboljšega sedanjega pesnika dela izidejo kmalu v nemškem prevodu.

Dunajsko dvorno gledališče je zatvorilo v soboto svojo sezono. Otvoritev se vrši dne 1. septembra. Bodoči reportoar iger sicer še ni objavljen, vendar je že sedaj znano, da vprizore cikel vseh Ibsenovih družbenih iger, nadalje Göthejevega Fausta I. in II. del. Za I. del je bilo že 32 skušenj. Fausta igra Gregori, Mefista Kainz: oba dve izborni moči. Vprizore tudi precej novitet: Hauptmann, Bahr, Barrie itd.

Figaro.

Stari Slovani so obhajali svoj kresni večer sicer tudi krog 24. junija, imeli so pa za imenitno proslavljanje svojega praznika nekatere malenkosti malo drugače uravnane, kakor jih imamo dandanes mi. Tako n. pr. niso potegnili stari Slovani svojih plač stoprv 1. julija, ampak že 24. rožnika, iz česar sledi, da so svoj kresni večer lahko vse vzvišenejše obhajali, kakor mi

s svojo v splošnem sicer lepo vspelo Sokolovo prireditvijo predzadnjo nedeljo. Denar je res nekaj neovržno materijelnega, in vendar upliva z vsilo na človeško dušo, na njegovo pamet in srce in kar je še drugih takih človeških lastnosti, za katere se trgajo zdravniki, juristi, filozofi in teologi. Živeti mora namreč vsak, in najboljše trgovine so tiste, ki prodajajo nevidno blago, o katerem pa vsakdo misli, da ga vidi, ker sliši besedo, ki jo rabimo zanj.

Zato je pa odgovarjalo tudi navdušenje na kresnem večeru, kot prazniku solnčnega preobrata, denarnemu preobratu, ki se žalibog pojavlja brez vseh praznikov koncem vsakega meseca v vsakem meščanskem letu. Navzlic temu pa je vladala krog vseh paviljonov in prodajalnic huda gnječa — žalostno osamljen je sameval edini paviljon, prirejen za naših „gornjih desetisoč“, v katerem se je prodajal šampanjec. Ker najvišji gospodi ne manjka denarja in niso za dohodke nikdar v zadregi, sodimo, da mora biti drug vzrok tej zapuščenosti. Morda pa naše plemstvo, naše dinastije in naši velikaši perhoreseirajo skupen nastop na svojem, svojemu stanu primernemu kraju zato, ker so se končno vendarle začeli sramovati drug drugega, in sebe. In vendar bi bilo želiti, da bi se zbrali, prepustili ubogi narod že vendar enkrat svoji usodi in šli za trajno tja, kamor edino spadajo: v šampanjski paviljon!

Tamkaj naj rešujejo sami sebe sine cura s tistimi sinekurami, katere jim poklada neprebujeno ljudstvo v svoji neumni dobrohotnosti še vedno pred njihove, od črvov razjedene prestole. Za pretorijance pa naj si omislijo tisto izbrano inteligenco, ki se pod nosom brije, kakor se to spodobi lakajem plemstva, in si domišljujejo na podlagi par slabo priučenihih smešnih kretenj, da se ne spozna v tihih stopinjah rumenih njihovih sandal drsanja neokretnega kmetskega škornja slovenskega. Da imponira frakarija našim prvakom, je umevno; saj ni enostavnejšega načina zakriti lenobo in duševno inferijoriteto, kakor s frakom, katerega se poslužujejo ministri in patentirani rodoljubi vseh narodov pri svojih poslih. Ni se torej čuditi, ako je frakar tudi ljubljence ženstva, posebno tistega, ki se vzgaja po institutih, in pase lenobo vse svoje življenje po budoarjih in omanah. Sedaj pa pomislite še njegovo moštvo, njegovo duhovitost, in njegove krasne, divne oči, katere tako lepo opeva ljubljanska narodna pesen:

O te oči, fraqueur-oči,
Kaj v njih gori,
Kaj 'z njih žari!
Oj pol sveta — navadnega,
In celega — Darwinov'ga!

Sedaj je vse umevno, in umevna tudi bleda zavist, ki govori iz nas. A vsaka sila do vremena, tudi za nas se že namakajo šibe. Sicer smo že tako nizko pali, da nas slabi redi v npravnosti ali „zadržanju“ ne dirnejo posebno globoko. Poseči bo treba po drugih sredstvih, da se pride naši puntariji do živega. Kakor smo zvedeli iz zanesljivega vira, misli se nas uničiti in iztrebiti vse do zadnjega. V to svrhu izide v kratkem nov „Hexenhammer“ kot dopolnilo „Des löblichen Herzogthumbs Krain Landt: und peinlicher Gerichts-Ordnung im MCMVI. Jahr verbessert erleutert verglichen und auffgerichtet“. Iz zadnje izdaje iz leta 1574. se je izločila tatvina cerkvenih posod, otrovanje itd.; prikrojile oziroma modernizirale pa so se določbe o čarovništvu, vedeževanju in blasfemiji. Ker ne znamo več „cuprati“, a smatra stara Carolina take ljudi za „Malefizkerle“, je jasno, da je v zmislu zakona umeti pod to besedo nas. Ker prorokujemo nadalje na neljub način „naprej postavljenim“ neljub konec, postopalo se bo proti nam na podlagi §§, ki govorijo o vedeževanju. Paragraf o blasfemiji bo pa slovel v novi obliki tako: „Wer die Göttlich Allmächtigkeit unserer OMNIPOTENTES oder unser Erlösung, die wir durch SIE haben öffentlich und fürsetzlich mit Worten oder Werken, wie das beschehen kann, lästert“ — — pripravi se, „Naš List“, tvoja četa se bo pekla kmalu na slovenskih grmadah!

Za inkvizitorje ne bomo v zadregi; za vsposobljenje bo treba dokazati samo dosedanje

brutalizanje. Tožitelj in sodnik bo inkvizitor vedno v eni osebi, če treba prevzame tudi ulogo denuncijanta. Kakega sumljivega novostrujarja bo na ta način kaj lahko začopatiti. Naredi se mu proces, stavi formalno potrebna vprašanja, dejstva nadomesti z osebnimi mnenji in stvar je gotova! Komur se ne bo moglo na noben način do živega, obdrži se ga v observaciji, ali preiskavi za celo življenje; to je namreč najednostavnejše. Druge hudodelce stavijo pred sodišče, in se jim bodo dajala znana vprašanja: če verujejo v državna božanstva; če so res klevetali, da enkrat vse mine; če so res začarali ljudstvo, da sedaj zahteva svoje pravice; in kar je posebno važno: kedaj in kolikrat so na metlah prijahali na brezbožne svoje shode v hôtel Union. Prvi pride na vrsto dr. Ravnihar, ker je „eyn Erzzauberer“. Če ne bo vsega lepo priznal in obljubil ponižno kesanja in popljšanja, potem poje druga. Preide se v takem slučaju na „peynliche Befragung“. Frajman ga bo najprvo zbadal z raznimi knofelcami; če to ne pomaga, oblijejo delinkventa z gnojnico. Končno se ga odre na meh. Sedaj bo Ravnihar brez kože, in sploh velik revež. Če ne bo lepo prosil, se ga natakne potem na prvaški raženj in speče v prvaškega rodoljubja smolnatih plamenih. Za Ravniharjem pridejo potem ostali na vrsto. Prvi bi moral priti Dermota; ampak tega se bo za nekaj časa še pardoniralo, ker ni naše vere.

Zato: „Kajite se momei, dok je dana!“ Potem bo prepozno. Spokorite se, in popljšajte se! Na eni strani vam preti „die peynliche Halsgerichtsordnung“, na drugi pa se vam obetajo časti in slava, in kar je več vredno: sinekure. Ne bodite šalobarde! Mislite na pečenko, a recite, da se gre za narodov blagor. Precej potem pa ustanovimo novo, vseslovensko stranko. Živio!

Od uprave k dvakratnemu izdajanju lista na teden.

Z dvakratnim izdajanjem lista je prekoračen proračun njegove uprave in nove stroške je mogoče pokriti samo s tem, da zviša uprava letno naročnino od 5 na 8 kron. Na povečanje lista je bilo mogoče misliti le tako, če zavlada zopet primerno sorazmerje med njegovimi naročniki in njegovimi izdajatelji.

Uprava bi rada žrtvovala za list kar mogoče, ali ker bi trpela spričo mnogoštevilnih naročnikov občutno škodo in je vsakega naših somišljenikov žrtev neprimerno manjša, ako nam dpošlje iz proste volje razliko, ki je nastopila med starim in novim predplačilom za tekoče polletje, je uverjena, da popolnijo tudi somišljeniki lista radi ta naš napredek s tem, da nam pomorejo zopet do ravnotežja v proračunu. Kdor je naš odločen somišljenik in prijatelj, se veseli z nami vred napredovanja lista.

Naročniki, ki še niso doposlali predplačila na list, so zaostali z naročnino za minulo polletje v znesku 2 K 50 v., za tekoče polletje v znesku 4 K; skupno 6 K 50 v.

Naroča se lahko na list z vsakim dnem.

„Naš List“ prične izhajati s to številko naprej vsak teden po dvakrat: vsak torek in petek. Naročnina na „Naš List“ pa znaša s prostim pošiljanjem na dom:

za četrto leta 2 K
za pol leta 4 K
za celo leto 8 K.